

4

Zenbat denboraz bizi ote gara euskaraz?

Hizkuntza-erabilera neurtzeko ikuspegi berri bat

Eneko Oiartzabal Gerriko

Soziologian lizentziatua

eoartzabal@gmail.com

Sarrera-data: 2017-10-10 / Onartze-data: 2017-12-01

Laburpena. Artikulu hau HIZNET Hizkuntza Plangintza graduondorako egindako egitasmo batean oinarrituta dago, Olatz Altunaren gidaritzapean burutua. Eta euskararen indarberritzearen erronka nagusia erabilera bilakatu den honetan, horren gaineko ezagutzari ekarpen bat egiteko ahalegin bat da; ahalegin xumea, bere mugez eta hutsunez jakitun, baina, aldi berean, orain arteko ikerketen hainbat muga gainditu eta hutsuneak betetzeko grina duena. Horregatik, lan honek, nahiz eta gune geografiko jakin batean -Hondarribian- kokatu, edonorako baliagarria izatea du helburu: ikerlan honen balioa ez dago ematen dituen emaitza edo datuetan, bere benetako balioa hizkuntzen erabilera neurtzeko eskaintzen duen ikuspegi berrian datza. • **Hitz gakoak:** hizkuntza-erabilera osoa, denbora-esparruak, jardun-motak, metodologia berria.

Abstract. This paper is based on a project developed for the Hiznet postgraduate degree in language planning, led by Olatz Altuna. Given that language use has become the main challenge in the Basque language revival process, the paper aims to make a contribution to the knowledge accumulated in this specific field. While it is a small-scale effort, with limitations and shortcomings, it nevertheless overcomes some of the limits of past research and aims to fill in some of the gaps detected. To this end, although the study focuses on a specific geographical area (the town of Hondarribia), the aim is to ensure that it can be applied anywhere, since its value lies not in the results or data presented, but rather in the new methodology it offers for measuring language use. • **Key words:** comprehensive language use, time-domains, types of activity, new methodology.

1. SARRERA

I Azkenaldian asko hitz egiten da euskararen erabileraz, zenbait datu ere ematen dira horren inguruan, eta, are gehiago, jendeak ere izaten ditu bere inpresioak eta egiten ditu auto-diagnostikoak: “Ni euskaraz bizi naiz”, “Nik euskara gutxitan erabiltzen dut” ... Baina beti izaten dira intuizioz eginak, ez dakigu zehatz-mehatz gure erabileraz zenbatekoa den eta, horregatik, ikerketa honen abiapuntua oinarrizko galdera horri erantzuna emateko saiakera bat da: Zenbat bizi gara euskaraz? Edo beste era batera: Zenbat denboraz erabiltzen dugu euskara egunean zehar?

Erabileraren inguruan egiten diren ikerketa nagusiek ez diote zehazki galdera horri erantzuten: edo aztergai mugatuago bat dute, edo beste-lako irizpide batzuk erabiltzen dituzte. Esaterako, Hizkuntzen Kale-erabileraren Neurketak kalean zenbat euskara entzuten den neurtzen du, baina ez du argitzen jende horrek euskara zenbat erabiltzen duen, entzuna izan den unean zerabilen hizkuntza baino ez. Era berean, Inkesta Soziolinguistikoa bai jasotzen du euskaraz zenbat egiten duen jendeak, baina eremu eta solaskidearen arabera. Hala, non eta norekin zenbat euskara egiten den neurtzen du, baina eremu edo solaskide bakoitzarekin igarotako denbora zenbatekoa den jakin gabe, eta, beraz, jende horrek euskaraz zenbat denboraz jarduten duen argitu gabe.

Hori guztia dela-eta, uste dut oso interesgarria izan daitekeela erabileraz denboraren ikuspegitik aztertzea; batetik, hizkuntza bat erabiltzen igarotzen dugun denborak eragin zuzena duelako hizkuntza horretan aritzeko ohituran eta gaitasunean, eta horiek, era berean, erabileran bertan; bestetik, errealitateari bestelako toki berri batetik begiratzea baliagarri izan daitekeelako, gainerako ikerketek ematen ez duten informazioa lortze aldera.

Hala ere, argi izan behar da lan hau hasierako hurbilpen edo saiakera bat baino ez dela -esperimentu bat, nahi bada-, eta baliagarria izango dela, bere mugak aintzat hartuz, etorkizunerako ikerbide berriak ireki eta hobetua izateko proposamentzat hartzen den heinean.

2. AURREKARIAK

I Sarreran zerbait aipatu badut ere, ikerketa honen helburuak eta erabiliko dudako marko teorikoa azaldu aurretik, ezinbestekoa da euskararen erabileraren inguruan orain arte egiten diren neurketa nagusiak zertan dauduz argitzea: Hizkuntzen Kale-erabileraren Neurketa eta Inkesta Soziolinguistikoa.¹

***Ikerketa honen
abiapuntua
oinarrizko
galdera horri
erantzuna
emateko saiakera
bat da: Zenbat
bizi gara
euskaraz?***

Kale-neurketaren alderdirik aipagarriena metodologikoa da; behaketa zuzena da erabiltzen den teknika, hau da, datuak jasotzen dituenak ez dio inori ezer galdetzen, baizik eta kalean dabilen jendea behatzen du; emaitza ez dago ikertuak diren pertsonen subjektibotasunaren menpe.

Hizkuntzen Kale-erabileraren Neurketa

Ikerketa hau lehen aldiz Euskararen Kultur Batzordeak egin zuen (Sia-deco enpresaren eskutik) 1989an, eta ordutik hona 4 edo 5 urtean behin egin izan da: 2001 urtera arte 4 urtean behin, eta handik aurrera 5 urtean behin (ikerketa egiteko ardurua Soziolinguistika Klusterrak hartu zue-netik, hain zuzen ere). Euskal Herri osoan egiten da, hainbat udalerritan (biztanleria eta euskaldun kopurua irizpidetzat hartuta), eta 1989tik hona aldaketa batzuk izan baditu ere, funtsak berdina izaten jarraitzen du. Azkena iaz egin zuten, 2016an, eta orain gutxi eman dira argitara Euskal Herri osoko emaitzak.

Izenak iradokitzen duen bezala, aztergaia edo neurtzen duena honakoa da: hizkuntzen ahozko kale-erabilera. Horrek esan nahi du: batetik, kaleko eremura mugatzen den neurketa dela, hau da, ez du espazio itxietako erabilerarik neurtzen (tabernak, dendak edo etxea, esaterako); bestetik, ahozkoa baino ez duela jasotzen, idatzizkoa kanpo utziz (kartelak, adibidez), hau da, jendeak kalean dituen hizkuntzazko hartu-emanak soilik jasotzen ditu. Hain zuzen ere, horiek oso esanguratsuak dira, orduan baita, jendea hizkuntza erarik “naturalenean” erabiltzen ari den unea: bat-bateko eta eguneroko elkarrekintza arruntetan.

Baina kale-neurketaren alderdirik aipagarriena metodologikoa da²; izan ere, behaketa zuzena da erabiltzen den teknika, hau da, datuak jasotzen dituenak -neurtzaileak- ez dio inori ezer galdetzen, ez du inkestazailen lanik egiten, baizik eta kalean dabilen jendea behatzen du eta horien elkarriketak neurtzen ditu haiekin elkarrekintzarik izan gabe. Horrek bi gauza esan nahi ditu: bata, elkarriketak, eta ez pertsonak, direla analisi unitatea (nahiz eta elkarriketetako partaideen kopurua ere jasotzen den neurketa-tan); eta, bestea, inkestetan ez bezala, emaitza ez dagoela ikerketa-objektuaren, hau da, ikertuak diren pertsonen subjektibotasunaren menpe, eta horrek balio handia du emaitzen fidagarritasunari begira. Halaber, behaketa horietan, elkarriketetako hizkuntzaz gain, bestelako informazioa ere jasotzen da, hala nola solaskideen adina, sexua, kopurua eta haurren presentzia.

Hona ikerketaren emaitzetatik ateratako ondorio nagusiak, gain-gainetik: Euskal Herrian euskararen kale-erabilera %12,6koa izan zen 2016an, nahiz eta eremu batetik bestera alde handiak egon (adibidez, Gipuzkoan %31,2koa da); oro har, zenbat eta gazteagoa izan, orduan eta erabilera altuagoa; adinekoetan izan ezik, emakumeek gizonezkoek baino gehiago erabiltzen dute euskara kalean; eta umeen presentziak eragin handia du erabileran, hurrekin nabarmen egiten duelarik gora.³

Azkenik, ikerketa honen eremu geografikoarekin bat datorrenez eta berriberria denez, ezin aipatu gabe utzi Hondarribian 2016an egindako Hizkuntzen Kale-erabileraren Neurketak emandako emaitza esanguratsuenak: euskararen kale-erabilera Hondarribian %24,6koa da, Gipuzkoako batez bestekotik behera (nahiz eta ezagutza handiagoa izan Hondarribian) eta erabilera isotropikoa baino baxuagoa⁴; erabilerarik altuena haurren artean ematen da eta baxuena, berriz, gazteen artean (nahiz eta hauek diren ezagutza maila altuena dutenak, %85,6koa); sexuen artean ez dago alderik; eta haurren presentziarekin erabilera %46ra igotzen da.⁵

Inkesta Soziolinguistikoa

Ikerketa hau ere bost urtean behin egiten da, eta lehena 1991 urtean egin zuten, eta azkena, 2016an. Inkesta hau Eusko Jaurlaritzak, Nafarroako Gobernua eta Euskararen Erakunde Publikoaren elkarlanaren bidez burutzen da; horrela, Euskal Herria bere osotasunean aintzat hartzen duen lan bat da hau ere.

Inkesta Soziolinguistikokoaren ikergaiak, aurrekoarekin alderatuta, esparru zabalagoa hartzen du: lehenik, hizkuntza gaitasuna neurtzen du, hau da, euskararen ezagutza-maila; bigarrenik, transmisioa, hots, zenbatekoa den belaunetaz belaunetara euskararen transmisio-maila; hirugarrenik, hizkuntzaren erabilera, alegia, jendeak, solaskide eta eremuaren arabera, zenbat erabiltzen duen euskara (baita gaztelania eta beste hizkuntzak ere); eta, laugarrenik, euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak, hau da, biztanleriaren zenbatekoa dagoen euskara sustatzearen alde ala kontra.

Horiek guztiak neurtzeko metodologia kuantitatiboa erabiltzen da eta, izenak dioen bezala, datu-bilketa inkesta teknikaren bidez egiten da. Hortaz, Inkesta Soziolinguistikokoaren analisi unitatea norbanakoak dira (zehazkiago, 16 urte edo gehiagoko elebidun eta elebakarrak), eta datuak norbanakoei egindako galdeketen bidez jasotzen dira. Horrek esan nahi du, kale-neurketetan ez bezala, inkestatzailearen eta aztergai den objektuaren arteko elkarrekintza zuzena dagoela eta erantzunak inkestatuen subjektibotasunaren menpe daudela, hau da, fidagarritasuna inkestan parte-hartzen dutenen “zintzotasunaren” arabera izango dela. Alde horretatik, kale-neurketak emaitza fidagarriagoak eskaintzen ditu, baina, era berean, mugatuagoak. Inkesta Soziolinguistikoa askoz ere informazio gehiago lortzea ahalbidetzen du: hizkuntza-erabilera eremuz eremu neurtzen da (etxea, lagunartea...) eta eremu bakoitzean solaskideen arabera (senar-emazte, seme-alaba...). Gainera, horiez gain,

---

***Inkesta
Soziolinguisti-
koaren ikergaiak,
esparru
zabalagoa
hartzen du:
hizkuntza
gaitasuna,
transmisioa,
hizkuntzaren
erabilera, eta
euskararen
erabilera
sustatzeari
buruzko jarrerak.***

***Ikerketaren
helburu nagusia
da Hondarribiko
16 urte edo
gehiagoko
euskaldunen
hizkuntza-
erabilera osoa,
hau da, ahozkoa
zein idatzizkoa,
ekoizlea zein
hartzailea,
zenbatekoa den
neurtzea.***

beste aldagai asko hartzen dira kontuan: adina, sexua, hizkuntza-gaitasuna, 1. edo 2. hizkuntza, erraztasun erlatiboa, euskaldun dentsitatea eremu bakoitzean...

Bukatzeko, neurketa hauetan ateratako emaitza esanguratsuenak aipatuko ditut. Lan honetan, azterketa eremua Hondarribia denez, EAEko 2016ko datuak hartu ditut kontuan⁶: biztanleriaren %30,6k erabiltzen du euskara, horietatik %20,5ek gaztelania bezainbeste edo gehiago (“erabilera trinkoa” deiturikoa⁷); erabilera-eremu guztietan egin du gora erabilerak (etxean, eremu hurbilean eta eremu formalean), eta bereziki udal eta osasun zerbitzuetan; eta zenbat eta gazteagoak izan, erabilera handiagoa da (orain 25 urte aurkakoa zen). Halaber, interesgarria da erabilera baldintzatzen duten faktore nagusienak zein diren jakitea (2016ko txosten osoaren faltan, datu hauek 2011ko Inkesta Soziolinguistikotik atera dira): hizkuntza horretan (euskaraz ala erdaraz) aritzeko erraztasuna, batetik; eta, bestetik, euskaldunen dentsitatea harreman-sarean (etxean, lagunartean...)⁸.

3. HELBURUAK

I

Aurretiaz dagoen bibliografia aztertu eta gero, eta ikerketaren abiapuntua kontuan hartuta, hona helburuak:

Helburu nagusia

Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen hizkuntza-erabilera osoa, hau da, ahozkoa zein idatzizkoa, ekoizlea zein hartzailea, zenbatekoa den neurtzea.

Era berean, helburu nagusi hori beste helburu zehatzagotan banatzen da:

Helburu zehatzak

- Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunek egunean zehar euskaraz (ahozkoan zein idatzizkoan, ekoizlean zein hartzailean) zenbat denboraz jarduten duten zehaztea.
- Euskararen erabilera bi ardatz nagusitan, jarduera-motan (hitz egin, entzun, idatzi eta irakurri) eta denboraren banaketa-esparruetan (lanorduak, aisialdia...), nola banatzen den aztertzea.
- Euskararen erabilerak bestelako aldagai batzuekin (sexua, adina, lehen hizkuntza...) nolako harremana duen aztertzea.

4. MARKO TEORIKOA

I Euskararen erabilerari buruzko neurketa nagusien ezaugarriak aztertu eta ikerlan honen helburuak definitu ondoren, ordua da, ikerketa horietatik jasotako informazio eta irakaspenak kontuan hartuta, ikerlan honen helburuak lortzeko baliagarri izango den marko teorikoa definitzeko.

Horretarako, ezer baino lehen, helburu nagusia ekarriko dut gogora: “Hondarribiko 16 urtetik gorako euskaldunen hizkuntza-erabilera osoa, hau da, ahozkoa zein idatzizkoa, ekoizlea zein hartzailea, zenbatekoa den neurtzea”. Bertan, batetik, ikerketa-objektua zehazten da, “Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunak”; eta, bestetik, aztergaiari buruzko bi hitz-gako daude, ikerketaren ardatz direnak: *hizkuntza-erabilera osoa* eta *zenbatekoa*.

Ikerketa objektuari dagokionez, Hondarribian bizi diren eta euskaraz dakiten pertsonak izango dira aztertuko ditugunak; ez du zentzurik -emaitza jakina da- euskaraz ez dakitenean euskararen erabilera aztertzea, erabiltzeko ezagutza izatea ezinbestekoa baita. Era berean, arrazoi operatiboak direla-eta (aurrerago aipatuko den *Denbora-Aurrekontuen Inkestan* hala egiten delako, besteak beste), 16 urte edo gehiagokoak soilik hartuko dira kontuan. Laburbilduz, 16 urtetik beherakoak eta euskaraz ez dakitenak ikerketa honetatik kanpo geratuko dira.

Eta aztergai diren *hizkuntza-erabilera osoa* eta *zenbatekoa* hitz-gakoei dagokienez, joan nadin banan bana:

Lehenik eta behin, zeri deitzen diogu *hizkuntza-erabilera osoa*? Edo, has-teko, zeri deitzen diogu *hizkuntza-erabilera*? Eusko Jaurlaritzak argitaratu-tako Soziolinguistika Hiztegian hala definituta dator: “Hizkuntza-erabilera (**es** uso lingüístico, uso de la lengua; **fr** usage de la langue, usage linguistique; **en** language usage): Pertsona batek hizkuntza edo hizkuntza barietate baten bitartez, ahoz edo idatziz, komunikatzen eta jasotzen duena.”⁹

Lehen aipatutako ikerketetan, berriz, hizkuntza-erabileraz ari direnean, ahozko erabilera izaten da neurtzen dutena ia eskusiboki; salbuespen ba-karra komunikabideen kontsumoaz galdetzen denekoa izaten da. Are gehiago, Inkesta Soziolinguistikoaren kasuan, esparru soziofuntzional ba-koitzean hizkuntza-erabilera zenbatekoa den galdetzen da, baina ez da batere argi gelditzen bertan *hizkuntza-erabilera* kontzeptuak zer esan nahi duen: ahozko jardunaz ari da? Ahozko zein idatzizkoaz? Eta kontzeptua argi zehazten ez duenez, erantzuna ere inkestatuak ulertzen duenaren ara-

Ikerketa honen marko teorikoak hizkuntza-erabileraren definizio osoa izango du oinarri; jardun-mota guztiak hartuko dira aintzat: hitz egitea, entzutea, idaztea eta irakurtzea.

berakoa izango da: baliteke batzuek ahozko jarduna buruan dutela erantzutea; edo ahozkoa eta idatzizkoa, baina ez irakurritakoa... Horrela, zehaztasun falta horrek, ahozkoa soilik aintzat hartzeak bezala, hizkuntza-erabileraren neurketa hankamotz uztea dakar: nor ez du ezagutzen euskaraz ahozko jardunean baino egiten ez duen jenderik? Edo, lan kon-tuengatik-edo, euskaraz idatzi eta irakurtzen duenik, baina ahozko jardunean ia beti erdaraz aritzen denik? Halakoen erabilera nola gelditzen da islatua ikerketa horietan? Ondo islatzen al dute hizkuntza-erabilera erreala?

Horren ildotik, hona Mikel Zalbideren aipu bat:

“Hitzezko jarduna, irakurritakoa eta idatzizkoa aparte aztertzeak dira normalean. Bereiz analizatzea komeni da, orobat, nor bere buruarekin ari deneko jarduna, hitzez edo idatziz besteri zerbait adierazi nahirik diharduenekoa edota bestera jasoz (entzutez/irakurrit) moldatzen denekoa. Inkestek eta kale-neurketek hitzezko jarduna neurtzen dute normalean. Ondotxo datu gutxiago daukagu, horrengatik, irakurritakoa eta idatzizko jardunaren zabalera eta sakonaz.” (Zalbide, 2016. 22 or.)

Hortaz, Inkesta Soziolinguistikoa zehaztasun falta saihestu eta informazio-hutsune hori betetzeko asmoz, ikerketa honen marko teorikoak hizkuntza-erabileraren definizio osoa -Soziolinguistika Hiztegiak dakarrena, alegia- izango du oinarri; hortik, helburuetan hizkuntza-erabilera osoa zehaztapena egin izana, argi gera dadin jardun-mota guztiak hartuko direla aintzat: hitz egitea, entzutea, idaztea eta irakurtzea.

Horrela, informazio aberatsagoa eta zehatzagoa lortu ahal izango da, baita oso baliagarria ere. Baina ez hori bakarrik, horretaz gain, erabileraren ikuspegi jakin baten alde egiten da, jardun-mota hartzaileei -entzuteari eta irakurtzeari- ekoizleei adinako garrantzia aitortzen diena, hain zuzen ere, eta hori ere garrantzitsua da. Izan ere, batetik, jardun-moten artean lotura bat badago, nahiz eta informazio faltagatik ez jakin oso ondo zenbaterainokoa -zenbatetan ez da gertatzen txiste, film edota istorio bat jaso den hizkuntzak gero horiek kontatzeko hizkuntza baldintzatzea?-; eta, bestetik, Joxe Manuel Odriozolaren hitzetan:

“Ulertzeko ekintza ez genuke bigarren mailako gaitasun pasibo hutsarekin parekatu behar, ulertzeko ekintza horrek gaitasun aktiboaren pareko izan beharko lukeelako ondo bidean: hau da, komunikazioaren era guztietako baliabideen jabe izan beharko lukeelako.” (Odriozola, 2007)

Eta bigarrenik, beste hitz-gakoa: *zenbatekoa*. Hizkuntza-erabilera hori zenbatekoa da? Zeren arabera neurtuko dugu *zenbat* hori? Are gehiago, pentsa dezagun balizko adibide bat: pertsona batek lanean “euskaraz

oso gutxi” egiten du; etxean, “euskaraz gehiago”; lagunartean, “bietan berdin”; eta kale-giro arruntean eta erakundeekiko harremanetan (banaketxea, Udala...) “erdaraz gehiago”; zenbatekoa da bere hizkuntza-erabilera? Nola egin balorazio orokorra? Nolako pisu erlatiboa eman bakoitzari? Zeren arabera? Galdera horiei erantzuteko, ezer baino lehen, Zalbiderengana joko dut berriro ere:

“Giza arteko mintzajardun arruntari bizirik eusteko eta, horren bidez, ahuldutako hiztun-taldeen edo hiztun-elkarte osoaren ama-hizkuntza belaunez belaun transmititu ahal izateko, eragin-indar handia(goa) dute jardungune batzuek (etxeak, lagunarteak, auzogiro hurbilak, une batetik aurrera lan-esparruak) eta txikia(goa) besteez. Perspektiba kuantitatiboa (“zenbat ordu?”) da, hasteko, garrantzi-hierarkia horren moldatzaile: (...) Perspektiba kuantitatibo horri kualitatiboa gaineratu behar zaio. Interakzio horietan guztietan zein dira mintzamolde bizienak, gatz-piperrez eta sentimenez hornituenak?” (Zalbide, 2016. 27 or.)

Aipu horretan belaunez belauneko transmisiorako esparru ezberdinen garrantziaz, pisu erlatiboaz, ari da Zalbide, baina uste dut ikerlan honen aztergairako ere, hau da, hizkuntza-erabilerarako ere oso argigarria dela. Izan ere, hizkuntza-erabilera ezagutzeko ere jardungune bakoitzak duen pisu erlatiboa zehaztea ezinbestekoa da eta, horretarako, irizpide berberak izan behar dira kontuan: batetik, kuantitatiboa, zenbat denboraz jarduten dugun esparru bakoitzean; eta, bestetik, kualitatiboa, erabilera guztiak ez baitira berdinak: batzuk biziagoak dira, sentimenez beteagoak eta sakonagotik eragiten digutenak, eta beste batzuk, berriz, otzanagoak, azalekoagoak.

Alde horretatik, deigarria da Inkesta Soziolinguistikoak hori guztia aintzat ez hartzea erabilera orokorra -eta hortik “erabilera trinkoa” (ET)-kalkulatzeko orduan:

“ET-hiztunen eta ET-jardunaren indize sintetikoak (Inkesta Soziolinguistikoak 2001etik aurrera era kontsistentean darabilen “erabilera tipologia”) prestatu denean, garrantzi-hierarkia hori ez da kontuan hartu: jardungune guztiei pisu bera aitortu zaie bertan. Horren ondorioz, erabilera “global”aren benetako izaera behar bezain zehatz ez adierazteko arriskua du ET-jardunaren balio sintetikoak.” (Zalbide, 2016. 28 or.)

Gauzak horrela, eta kontuan hartuz ikerketa honen helburua euskararen erabilera *zenbatekoa* -eta ez *nolakoa*- den jakitea dela, egokiena eta zentzuzkoena deritzot alderdi kuantitatiboa aintzat hartzeari, hau da, esparru bakoitzaren pisu erlatiboa denboraren arabera neurtzeari.

Hizkuntza-erabilera ezagutzeko jardungune bakoitzak duen pisu erlatiboa zehaztea ezinbestekoa da eta, horretarako, irizpide berberak izan behar dira kontuan: kuantitatiboa eta kualitatiboa.

Eta hona hemen, orduan, hori egin ahal izateko segidan egin beharreko galdera: ba al dakigu jendeak zenbat denbora pasatzen duen toki ba-koitzean? Zer-nolako denbora-banaketa egiten duen? Ba al dugu datu-rik? Bai, Denbora-Aurrekontuen Inkesta.¹⁰

Denbora-Aurrekontuen Inkestak jendeak bere denbora nola banatzen duen neurtzen du, hau da, jendeak zenbat denbora igarotzen duen jar-duera ezberdinetan, eta ikerlan honetan, pisu erlatiboa zehazteko, in-kesta horretako emaitzak -azkenak, 2013koak- hartuko dira oinarri.

Esan bezala, ikerketa horrek denbora-banaketa esparruka edo jardueraka jasotzen du, baina ikerlan honetan ez dira guztiak aintzat hartu beharko: jasotzen dituen denboraren banaketa-esparruetatik norbanakoaren arteko elkarrekintza aurreikusten dutenak soilik hartuko dira kontuan (lan or-daindua, adibidez), eta besteak, baztertu (lo-orduak, esaterako). Izan ere, hizkuntza-erabilera ekintza sozial gisa ulertzen den heinean, hala-korik gertatzen den jarduera edo esparrua baino ez da izango baliagarri ikerketa honen helburuetarako.

Horrek, jakina, hainbat muga ezartzen ditu: elkarrekintzarik aurreikus-ten ez duten -hortaz, ikerlan honen markoan sartzen ez diren- denbora-esparruetan egon daitezkeen elkarrekintza puntualak, “nor bere buruari ari deneko jarduna” (Zalbide, 2016), eta “ametsen mundua” edo “mundu onirikoa” kanpo geratzea, esaterako. Baina marko teoriko bat zehaztu beharrak mugak nonbait jartzea eta, hortaz, esparru esanguratsuenak aukeratzea eskatzen du; betiere, horrek hizkuntza-erabileraren alder-diren bat edo beste kanpoan utz dezakeela jakinik.

Amaitzeko, behin ikerketaren bi ardatzak definituta, markoari, berau osatzeko, beste aldagai batzuk gaineratuko dizkiot, eta, horretarako, gehienbat 2011ko Inkesta Soziolinguistikoa hartuko dut oinarri. Kontuan hartuta Ikerlan hau egiteko baliabideak mugatuak direla, eta datu kopuru handiegia informazio nahas-mahasa eta ulertzeko ezintasuna eragin di-tzakeela jakinik, beste ikerketetan esanguratsuenak izan diren aldagaiak soilik aztertuko dira ikerlan honetan: adina, sexua, lehen hizkuntza, hiz-kuntza-gaitasuna (lau trebetasunetan) eta erraztasun erlatiboa (euskara eta beste hizkuntzen artean zeinetan moldatzen den errazago, alegia).

5. TESTUINGURUA¹¹

I

Ikerketa hau eremu geografiko jakin batean kokatzen da, Hondarribian; hortaz, komeni da horri buruzko datu batzuk aipatzea.

Hondarribia Gipuzkoaren ipar-ekialdean dagoen herria da eta, nahiz eta mugakide herri gehiago dituen (Lezo, Pasaia Donibane, Oiartzun), Txingudi badia osatzen duten herriekin du harreman estuen, Irun eta Hendaiarekin, alegia. Espainiar eta frantziar estatuen arteko muga kokatua izatea oso kontuan hartzeko alderdia da.

Alderdi sozio-ekonomikoari dagokionez, Hondarribian turismoa eta harekin lotutako zerbitzuen sektorea dira nagusi. Garai batean indartsua izan zen arrantzaren sektorea gaur egun ekonomia-jardueraren %5 baino ez da, nahiz eta Gipuzkoako arrantza-ontziteria nagusienetakoa izaten jarraitzen duen.

Azkenik, zenbait datu soziolinguistiko: Hondarribian 16.000 biztanle baino gehiago bizi dira; 2 urte edo gehiagokoan artean euskaldunak %60 ziren 2011 urtean, %23 ia-euskaldunak eta erdaldunak %17; eta 1986tik ehuneko horiek ia ez dira aldatu.

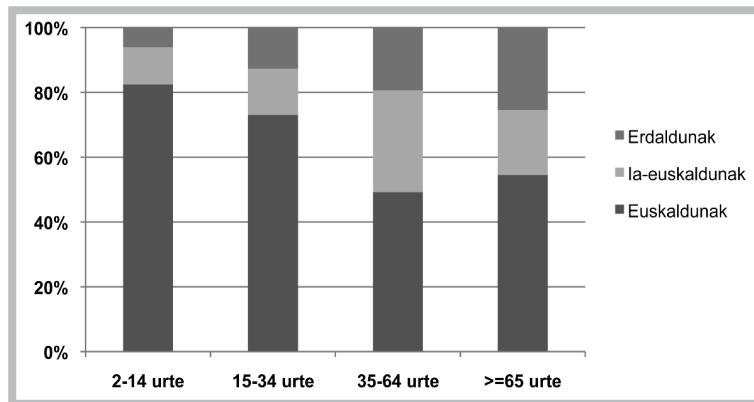
1. taula. Hondarribiko hiztunen euskara-gaitasunaren bilakaera (1986-2011).

	1986		1991		1996		2001		2006		2011	
Euskaldunak	7.376	%58	7.725	%58	8.560	%60	8.858	%61	9.352	%61	9.557	%60
Ia-euskaldunak	2.069	%16	2.789	%21	2.670	%19	2.707	%19	3.113	%20	3.648	%23
Erdaldunak	3.281	%26	2.766	%21	2.930	%21	3.067	%21	2.976	%19	2.723	%17
Hiztunak	12.726	%100	13.280	%100	14.160	%100	14.632	%100	15.441	%100	15.928	%100

Iturria: Soziolinguistika Klusterra (2014): *Datu soziolinguistikoaren bilduma, Hondarribia 1986-2011*. 13. or.

Era berean, 2-15 urte bitartekoak ziren 2011n euskaraz gehien zekitenak (%82) eta helduak, 35-64 urte bitartekoak, gutxien (%49).

1. Grafikoa. Hondarribiko hiztunen euskara-gaitasuna adin-taldeka, 2011.

Iturria: Soziolinguistika Klusterra (2014): *Datu soziolinguistikoaren bilduma, Hondarribia 1986-2011*. 13. or.

Azkenik, 15 urte edo gehiagoko biztanleei soilik erreparatuz gero, oro har, euskaldunak %56 inguru ziren (7.717 lagun), ia-euskaldunak ia %25 (3.391 lagun), eta erdaldunak ez ziren %20ra heltzen (2.588 lagun).

2. taula. Hondarribiko hiztunen euskara-gaitasunaren BILAKAERA adin-taldeka, 1986-2011.

	1986		1991		1996		2001		2006		2011	
2-14 urteko euskaldunak	2.327	%69	1.489	%69	1.428	%77	1.279	%73	1.418	%73	1.840	%82
2-14 urteko ia-euskaldunak	553	%16	479	%22	289	%16	324	%19	393	%20	257	%12
2-14 urteko erdaldunak	487	%14	201	%9	130	%7	142	%8	126	%7	135	%6
2-14 urteko hiztunak	3.367	%26	2.169	%16	1.847	%13	1.745	%12	1.937	%13	2.232	%14
15-34 urteko euskaldunak	1.482	%43	2.514	%56	2.982	%63	3.120	%68	2.874	%69	2.547	%73
15-34 urteko ia-euskaldunak	818	%24	1.177	%26	1.023	%22	813	%18	804	%19	499	%14
15-34 urteko erdaldunak	1.176	%34	831	%18	732	%15	632	%14	508	%12	441	%13
15-34 urteko hiztunak	3.476	%27	4.522	%34	4.737	%33	4.565	%31	4.186	%27	3.487	%22
35-64 urteko euskaldunak	2.674	%58	2.682	%53	2.957	%52	3.162	%51	3.636	%52	3.646	%49
35-64 urteko ia-euskaldunak	625	%14	1.005	%20	1.177	%21	1.333	%21	1.590	%23	2.330	%31
35-64 urteko erdaldunak	1.314	%28	1.379	%27	1.590	%28	1.753	%28	1.740	%25	1.436	%19
35-64 urteko hiztunak	4.613	%36	5.066	%38	5.724	%40	6.248	%43	6.966	%45	7.412	%47
>= 65 urteko euskaldunak	893	%70	1.040	%68	1.193	%64	1.297	%63	1.424	%61	1.524	%54
>= 65 urteko ia-euskaldunak	73	%6	128	%8	181	%10	237	%11	326	%14	562	%20
>= 65 urteko erdaldunak	304	%24	355	%23	478	%26	540	%26	602	%26	711	%25
>= 65 urteko hiztunak	1.270	%10	1.523	%11	1.852	%13	2.074	%14	2.352	%15	2.797	%18
Hiztunak	12.726	%100	13.280	%100	14.160	%100	14.632	%100	15.441	%100	15.928	%100

Iturria: Soziolinguistika Klusterra (2014): *Datu Soziolinguistikoen bilduma, Hondarribia 1986-2011*. 15. Or.

6. HIPOTESIAK

I

Atal honetan helburuekin lotutako hipotesi batzuk egingo ditut, ikerketarekin amaitutakoan baieztatu edota ezeztatuko direnak. Hipotesi orokor gisa:

Hipotesi nagusia

Hondarribiko euskaldunen batez besteko *euskararen erabilera osoa* ez da denboraren erdira (%50era) heltzen.

Eta helburu zehatzekin lotuta, beste hipotesi zehatz batzuk:

1. Hipotesi zehatza

— Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen heren bat (%33) edo gutxiago aritzen da euskaraz egunean zehar denbora erdiz edo gehiagoz.¹²

2. Hipotesi zehatza

— Denbora-esparruen artean euskararen erabilerarik baxuena lan ordainduan eta komunikabideen kontsumoan gertatzen da; altuena, berriz, haurren zaintzan eta trebakuntzaren esparruan.

3. Hipotesi zehatza

— Jardun-moten artean ahozkoak (ahozko solasaldia, hitz egin eta entzun) dira euskararen erabilera-maila altuena dutenak; idatzizkoak, berriz, baxuena. Zehazkiago, ahozkoen artean zuzeneko elkarrekintzan -solasaldian- gertatzen da erabilerarik altuena; eta idatzizkoen artean (irakurri eta idatzi), ordea, idazteko jardunean gertatzen da baxuena.

4. Hipotesi zehatza

— Euskararen erabilera osoak honako aldagaiekin du lotura, hau da, honako faktore hauen arabera aldatu egiten da: sexua, adina, lehen hizkuntza, hizkuntza-gaitasuna eta erraztasun erlatiboa.

Hipotesi nagusia:
Hondarribiko euskaldunen batez besteko euskararen erabilera osoa ez da denboraren erdira (% 50era) heltzen.

7. METODOLOGIA

Helburu nagusian eta marko teorikoan azaldu bezala, ikerketa honetako analisi unitatea Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunak dira, norbanako horiei buruzko informazioa (helburuetan finkatutakoa) lortzeko **metodologia kuantitatiboa** erabili da, eta berau **inkestak teknika** bidez burutu da.

Izan ere, hona metodologia bakoitzaren ezaugarriak labur-labur azalduta:

3. taula. Gizarte-ikerketarako metodologiaren ezaugarriak.

	Metodologia kuantitatiboa	Metodologia kualitatiboa	Metodologia Partehartzailea
Zientziaren eta ikerketaren helburuak	Gertaera sozialak azaldu, aurreikusi eta kontrolatu	Jokabide sozialen zentzuak eta esangurak konprenitu	Errealitatearen aldaketan eskuartu
Objektua	Gizabanakoen ekintzak Gertaera sozialak	Aktoreen diskurtsoak, signifikazioak	Subjektu kolektiboen interesak eta beharrak
Hizkuntza	Zenbakiak	Kontzeptuak, metaforak	Sozio-historikoa, estrategikoa
Subjektua	Lagina	Aktore sozialak beren kokapen sozio-estrukturaletan	Aktore sozialen auto-diagnostikoa
Diseinua	Sistematikoa, egituratua, eerreplikakorra	Irekia, malgua, aldakorra	Prozesu irekia: Ekintza-hausnarketa-ekintza
Teknikak	Inkesta Kasuen eerreregistroa (kale neurketa)	Eztabaida-taldea Elkarrizketa	Ikerketa partehartzailea Eskuartzeko soziologikoa

Iturria: Martinez, Zesar (2016): "Ikerketa soziolinguistikorako metodologiak eta teknikak". *Hiznet*, 13. or.

Eta orain ekar dezadan ikerlan honen helburu nagusia gogora: "Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen hizkuntza-erabilera osoa,

---

Hipotesi zehatza:
Hondarribiko 16
urte edo
gehiagoko
euskaldunen
heren bat (% 33)
edo gutxiago
aritzen da
euskaraz
egunean zehar
denbora erdiz
edo gehiagoz.

hau da, ahozkoa zein idatzizkoa, ekoizlea zein hartzailea, zenbatekoa den neurtzea.”

Bertan ikus daitekeenez, ikerlanaren helburua “zenbatekoa neurtzea” da, hau da, gertaera sozial baten (kasu honetan, euskararen erabilera osoaren) ezaugarri kuantitatiboak jakin nahi dira. Era berean, helburu zehatzagoetan “zenbat denboraz jarduten duten zehaztea”, “nola banatzen den aztertzea” eta “nolako harremana duen aztertzea” aipatzen dira; eta horiek guztiek, hain zuen ere, gertaera sozial horren kopurua, banaketa (distribuzioa) eta harreman estatistikoak adierazten dituzte: alderdi kuantitatiboak guztiak. Beraz, ez dute helburu gertaera soziala (euskararen erabilera osoa kasu) azaltzea, baizik eta deskribatzea, “argazkia ateratzea”; eta, horretarako, inkesta da teknikarik egokiena.

Hona zer dioen Zersar Martinezek HIZNETeko “Ikerketa Soziolinguistikorako Metodologiak eta Teknikak” ikasgaiko testuan:

“...bete-betean metodo kuantitatiboa jarraituz arakatzekoak lirateke zenbatekoarekin eta haren hazkundearekin edo gutxitzearekin zerikusia duten gizartearen alderdiak...”. (Martinez, 2016. 45 or.)

Eta honela jarraitzen du:

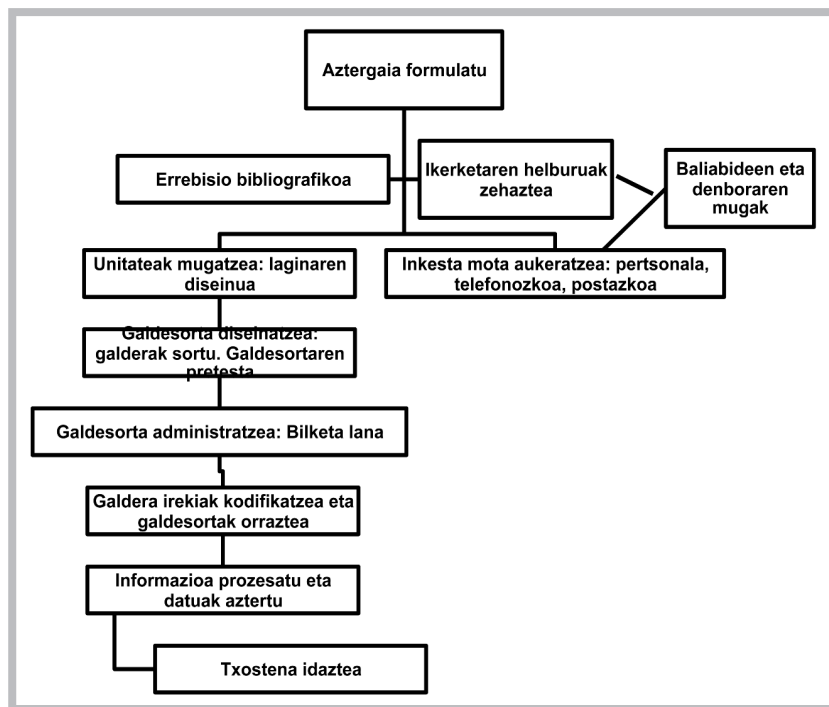
“...aztergai duguna, era batera edo bestera, zenbatekotasuna bada metodo kuantitatiboaren bidetik ikertu genezake, aztertutako zenbatekotasunaren gaineko azalpenak kuantitatiboak izan beharrik ez badaukate ere.” (Martinez, 2016. 45 or.)

Hortaz, metodologia kuantitatiboa edo distributiboa deitutakoa erabili da ikerlan honen helburuak lortzeko.

Horrela, ikerlana era sistematikoan burutzeko fase ezberdinak, kronologikoki bata bestearen atzetik doazenak, aurreikusten ditu metodologia horrek: lehenik, aztergaiaren formulazioa, honen inguruko bibliografiaren azterketa eta helburuen zehaztapena (ikerketaren diseinua); ondoren, lagina diseinatu eta inkesta mota zehaztu, baliabideak eta denbora kontuan izanda, eta hortik galde-sorta diseinatu (inkestaren diseinu tekniko); eta, azkenik, datu bilketa egin, berauek kodifikatu, aztertu eta txostena idatzi.

Hona era eskematikoan adierazita:

1. irudia: inkesta bidezko ikerketa prozesuaren lan-aldiak.

Iturria: Martinez, Zesar (2016): "Ikerketa Soziolinguistikorako Metodologiak eta teknikak". HIZNET, 51. or.

**Unibertsoa
"Hondarribian
bizi diren 16 urte
edo gehiagoko
pertsona
euskaldunek –
euskaradunek-"
osatuko dute. Eta
guztira 171
pertsonak
erantzun dute
inkesta.**

Inkestaren diseinu teknikoan lagina zehazteko garaian, honakoa hartu da kontuan: neurketa Hondarribia herrian egin nahi da, Denbora Aurrekontuen Inkestako datuak 16 urte edo gehiagoko jendeari dagozkionak dira, eta euskara erabil dezaketenak euskaraz dakitenak dira. Hori dela eta, unibertsoa "Hondarribian bizi diren 16 urte edo gehiagoko pertsona euskaldunek –euskaradunek-" osatuko dute. Era berean, unibertso horretan sexu eta adin-talde bakoitzak duen proportzioa ere begiratu da, lagina osatzeko garaian unibertsoarekiko ahalik eta berdintsuen izan dadin. Datu horiek guztiak "Hondarribiko Datu Soziolinguistikoen Bilduma" txostenetik atera dira.¹³

Ondoren, behin unibertsoaren datuak jasota eta bete beharreko lagina kontuan hartuta, galdetegiak diseinatu eta inkestak egiteari ekin zaio. Landa-lana ahalik eta eraginkorra izatearren, autobetetzeko galdetegiak diseinatu dira eta laguntzaile-sare baten bidez zabaldu.

Bertan, atalak helburuekiko esanguratsuenak diren denbora-esparruen arabera banatu dira, eta esparru horietako bakoitzean jardun-mota ezberdinen inguruan eta horietan euskararen erabilera zenbatekoa den

**Denbora
Aurrekontuen
Inkestak jasotzen
du jendeak
jarduera
bakoitzean batez
beste zenbat
denbora
igarotzen duen.
Ikerlan honetan,
inkestatuen
euskararen
erabilera
zenbatekoa den
neurtzeko modu
bera erabili da.**

galdetu da. Horrez gain, adierazgarrienak izan daitezkeen datu pertsonalak eskatu dira, hala nola adina, sexua, lehen hizkuntza, euskara-gaitasuna eta erraztasun-erlatiboa.

Azkenik, lortutako inkesta kopuruarekin (laginarekin, alegia) eta formula estatistiko bat erabiliz, %95eko konfiantza-mailarekin, eta $p=q=0,5^{14}$ izanik, lortutako akats-tartea kalkulatu da. Bukatzeko, eta galdetegia kodetu eta gero, SPSS programaren bidez, datuen analisia egin eta ondorioak atera dira.

Dena den, hau guztia zehatzago azalduko dator datorren atalean.

8. DATUEN BILKETA

I

Lagina

Guztira 171 pertsonak erantzun dute inkesta (zenbaitzuk, bete gabeko edo gaizki betetako atal kopuru handiagatik, zuzenean baztertuak izan eta gero), eta unibertsoa 7717 pertsonakoa zela kontuan izanda, %95eko konfiantza-mailarekin $\pm 7,4$ ko akats-tartea duen lagina lortu da. Hona hobeki azalduta:

Aurreko ataletan azaldu bezala, hemen aztertu den populazioa -unibertsoa- honako hau da: Hondarribian bizi diren 16 urte edota gehiagoko euskaldunak. Datu hori lortzeko, Soziolinguistika Klusterrak duen Hondarribiko datu soziolinguistikoen bildumara¹⁵ jo, eta bertatik datu hauek atera dira:

4. taula: Hondarribiko biztanleria euskalduna, adinaren arabera. 2011.

Adin-taldeak	Gizonezkoak	Emakumezkoak	Guztira
15-34 urte	1.351	1.196	2.547 (% 33)
35-64 urte	1.787	1.859	3.646 (% 47)
≥ 65 urte	670	854	1.524 (% 20)
Guztira	3.808	3.909	7.717 (% 100)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra (2014): *Datu soziolinguistikoen bilduma, Hondarribia 1986-2011*. 15. or.

Behin unibertsoa zein den argituta, hau da, 7717 pertsona, eta lagina 171koa dela kontuan hartuta, %95eko konfiantza-mailarekin (eta $p=q=0.5$ izanik) akats-tartea zenbatekoa den kalkulatu da, formula estatistiko hau erabiliz¹⁶:

$\frac{N(\alpha \cdot 0,5)^2}{1+(e^2(N-1))}$	= Lagina	Non $N = \text{Unibertsoa}$ $\alpha = \text{Konfiantza-maila (\% 95 = 1,96)}$ $e = \text{Akats-tartea}$
--	----------	---

Eta hona egindako kalkulua¹⁷:

$$\frac{N(\alpha \cdot 0,5)^2}{1+(e^2(N-1))} = L \Rightarrow \sqrt{\frac{\left(\frac{N(\alpha \cdot 0,5)^2}{L}\right) - 1}{N-1}} = e$$

$$\sqrt{\frac{\left(\frac{7717 \cdot (1,96 \cdot 0,5)^2}{171}\right) - 1}{7717 - 1}} = \pm 7,4$$

Era berean, lortutako lagina honela banatzen da, sexu eta adinaren araber:

5. taula. Lagina (A = %95, E = ±7,4)

Adin-taldeak	Gizonezkoak	Emakumezkoak	Guztira
15-34 urte	29	31	60 (% 35)
35-64 urte	37	56	93 (% 54)
≥65 urte	6	12	18 (% 11)
Guztira	72	99	171 (% 100)

Iturria: Oiartzabal, Eneko 2017. *Zenbat denboraz bizi ote gara euskaraz?*

Hori guztia azalduta, bi ohartarazpen: bata, lortutako akats-tartea, ±7,4koa, estandar zientifikoek eskatzen dutena, hau da, ±5ekoa baino altuagoa da; eta, bestea, adin eta sexuari dagokionez, lagina ez da unibertsoarekiko guztiz proportzionala.

Hortaz, ikerketan jasotako laginak baditu zenbait muga eta hutsune, eta desiragarria izango zen, jasotako datuak sendoagoak izateko, lagin handiago eta proportzionatuago bat lortu izana. Hala eta guztiz ere, kontuan hartuta ikerlan hau lehen hurbilpen bat baino ez dela, hizkuntza-erabileraren neurketari ikuspegi berri bat eskaintzeko ahalegin xume bat, hain zuzen ere, nahikoa izan daiteke zenbait emaitza eta ondorio ateratzeko, eta bide baliagarria izan daitekeen argitzeko.

Galdetegia

Behin lortutako lagina eta horren akats-tartea zehaztuta, galdetegia bera zertan datzan azaltzea falta da: lehenik, zer galdetu den; ondoren, erantzunak nola neurtu diren; eta, azkenik, landa-lana nola egin den. Hona atalez atal:

Aldagaien aukeraketa: zer neurtu

Ikerketaren helburu nagusia, euskararen erabilera, bi ardatzetan banatzen da: denbora, hau da, zenbat denboraz aritzen den jendea euskaraz; eta erabilera osoa, hots, jardun-mota guztiak (hitz egitea, entzutea, idaztea eta irakurtzea) aintzat hartuta. Beraz, Denbora Aurrekontuen Inkestan azaltzen diren denbora-esparruen arabera antolatu da galdetegia, eta esparru bakoitzean jardun-moten inguruan galdetu da. Azkenik, inkestatuei zenbait datu pertsonal eskatu zaizkie, alderaketak eta erlazioak egin ahal izateko.

Lehenik, Denbora Aurrekontuen Inkestak¹⁸ oinarrizko datu bat ematen du: jendeak batez beste zenbat denbora igarotzen duen jarduera jakin bat egiten, eta guztien baturak egun oso bat hartzen du. Zehazkiago esanda, inkesta horrek jarduera ezberdinak taldekatu egiten ditu, esparru zabalagoak osatuz, eta, era berean, (azpi)esparru horiek esparru are zabalagoetan biltzen ditu, azkenean zortzi denbora-esparru nagusitan sailkatu arte: behar fisiologikoak, lan ordaindua eta prestakuntza, etxeko lanak, zaintzak etxeko pertsoneri, gizarte zibila, aisia aktiboa eta kirolak, aisia pasiboa eta zaletasunak, eta joan-etorriak.

Lan honetako galdetegia diseinatzeko orduan, helburuekiko esanguratsuak zirenak soilik hartu dira eta, horretarako, zenbaitetan esparru osoak hartu dira kontuan, beste batzuetan azpi-esparru batzuk, eta beste zenbaitetan azpi-esparruetako jarduera zehatz batzuk baino ez. Hona aukeraketarako irizpideak:

Lehenik eta behin, pertsonen arteko elkarrekin edota edozein mota-tako hizkuntzaren erabilera (zerbait entzutea edota irakurtzea barne) izan dezaketen esparruak, azpi-esparruak edota jarduerak izatea; eta kanpoan utzi dira halakorik ez dutenak. Adibidez, *jatea eta edatea* denbora-esparrua aukeratu da, baina *lo egitea* kanpoan utzi da, biak ala biak *behar fisiologikoak* esparruaren baitakoak.

Bigarrenik, printzipioz aurreko baldintza bete arren, ikuspegi funtzional eta praktikoa batetik oso nahasiak edota nahasgarriak diren esparru,

azpi-esparru edo jarduera batzuk ere kanpoan uztea. Batez ere, beren baitan hizkuntzaren erabilera eta erabilera eza duten jarduerak biltzen dituztelako, eta ezinezkoa izan delako datuak banakatzea, denbora-esparru “garbiagoak” atera ahal izateko (*kudeaketa* izenekoa, esate baterako).

Hala ere, esan beharra dago galdetegian sartutako denbora-esparruek, *lo egitea* eta *higiene pertsonala* esparruak batuz gero (zeinak kanpoan geratu diren hizkuntzaren erabilerarik aurreikusten ez zaielako), egun oso baten denboraren %93 inguru hartzen dutela.¹⁹ Eta honako hauek dira: jatea eta edatea, lan ordaindua, trebakuntza, etxeko erosketak, etxeko lanak, haurren zaintza (jolasa eta heziketa barne), helduen zaintza, joan-etorriak, kultur kontsumoa, komunikabideak, eta kirola eta txangoak.

Bigarrenik, galdetegiaren bizkarrezurra esparruen arabera antolatuta gero, bigarren ardatza diren jardun-motak izan dira galdetegiaren oinarri: lehenik, denbora-esparru bakoitzean jardun-mota bakoitza zein nolako maiztasunez egiten duten galdetu zaie inkestatuei, hau da, zenbat denboraz jarduten duten jendearekin hizketan, zerbait entzuten, zerbait irakurtzen...; eta bigarrenik, jardun-mota bakoitzean euskaraz zenbat aritzen diren. Honela, denbora-esparru bakoitza jardun-moten arabera nola banatzen den jakin da eta, era berean, jardun-mota bakoitzean euskaraz zenbat egiten duten jakitea lortu da.

Aurreko ataletan zehaztu bezala, jardun-motak, izatez, lau badira ere (hitz egitea, entzutea, idaztea eta irakurtzea), inkestatuari gauzak erraztearren, honela bereizi dira: ahozko solasaldia, idatziko solasaldia, zerbait irakurri, zerbait ikusi, zerbait entzun, zerbait idatzi eta zerbait esan (hitz egin, baina solasaldirik gabe). Hau da, batetik, solasaldiari kategoria propioa eman zaio, halako ekintza batean ezinezkoa baita “hitz egin” eta “entzun” kategoriak bereiztea (irratiarekin edota hitzaldi batekin ez bezala); beste batetik, ahozko eta idatzizko solasaldia bereiztea erabaki da, gaur egungo teknologiek gero eta ohikoa bilakatu baitute bat-bateko solasaldi idatzia; eta, azkenik, zerbait ikustea (telebista, interneteko bideoak...) edo entzutea (irratia, musika...) hizkuntza-erabileraren ikuspegitik trebetasun berberari badagozkio ere (entzuteari, alegia), galdetegian bereizi egin dira, jendeak oso argi bereizten dituen ekintzak izaki, inkestatuei erantzun egokia ematen lagunduko zielakoan.

Era berean, denbora-esparru guztietan ez da aipatu berri diren jardun-mota guztiez galdekatu, baizik eta esparru bakoitzean egokiak irizten

---

**Denbora
Aurrekontuen
Inkestak jasotzen
du jendeak
jarduera
bakoitzean batez
beste zenbat
denbora
igarotzen duen.
Ikerlan honetan,
inkestatuen
euskararen
erabilera
zenbatekoa den
neurtzeko modu
bera erabili da.**

direnez bakarrik; esate baterako, kirol eta txangoen denbora-esparruan ez da zerbait irakurtzen igarotzen duten denboraz galdetu; ia gertaezina diren gauzekin galde-sorta alferrik ez luzatzeko.

Aitzitik, nahiz eta printzipioz solaskideak ez diren ikerketa honen helburuetan sartzen, eta horiek sartzeak ikerlana bera eta galdetegia konplexuegia bilakatuko luketen, zenbait denbora-esparrutan, hizkuntza-erabilera jokabide desberdinak eta esanguratsuak aurreikusten direnez, ahozko solasaldiak solaskide ezberdinen arabera banatu dira, jardun-mota haren inguruko galdera bat baino gehiago eginez (“lankideekin hizketan” eta “bestelakoekin hizketan”, hau da, bezero, hornitzaile eta abarrekin hizketan, adibidez).

Azkenik, inkestatuei zenbait datu pertsonal ere eskatu zaizkie, hala nola adina, sexua edo generoa, lehen hizkuntza, hizkuntza-gaitasuna eta hizkuntza batean edo bestean egiteko erraztasun erlatiboa.

Datuen irakurketa: nola neurtu

Jasotako datu horiek, lehen aipatu bezala, *Denbora Aurrekontuen Inkestak* ematen dituen datuetan oinarritzen dira. Bertan, jendeak jarduera bakoitzean batez beste zenbat denbora igarotzen duen jasotzen da (*Batez besteko denbora* deiturikoa) eta, hain zuzen ere, denbora-datu horiek erabili dira ikerlan honetan, inkestatuen euskararen erabilera zenbatekoa den neurtzeko.

Galdetegia erantzun duten guztiek atal guztiak eta berberak bete ez dituztenez, baizik eta bakoitzak dagozkionak soilik (adibidez, lanean ez baina ikasten ari denak *trebakuntza* atala bete du, baina ez *lan ordaindua* atala), bakoitzak betetako atalen batura, zeina kasu bakoitzean ezberdina izan daitekeen zenbaki absolutuetan, denboraren (egun baten) %100 kontsideratu da kasu guztietan. Bestela esanda, norberak erantzundako denbora-esparruen baturaren -osotasunaren- arabera pisu erlatiboa erabili da euskararen erabilera zenbatekoa den neurtzeko garaian. Horretarako, bete gabeko atalak balio galdutzat hartu dira eta ez dira neurtzeko kontuan izan.

Halaber, eta ahalik eta zehatzen izateko asmoz, sexu eta adin-tarte ezberdinen arabera datuak erabili dira (hurrengo orrialdeko taulan, kolore gris argian), hainbat denbora-esparrutan igarotako denboran alde handiak baitaude sexu eta adin-taldeen artean. Hala ere, zenbait jardueren kasuan ezinezkoa izan da datu hain xeheak lortzea, hau da, sexuaren eta adinaren (bien) arabera lortzea; beraz, kasu horietan

bataren edo bestearen arabekoak erabili dira, hots, edo sexuaren arabekoak, edo adin-tartearen arabekoak (hurrengo orrialdeko taulan, kolore gris ilunean).

Hona taula, aipatutakoa laburbiltzen duena:

6. taula. Batez besteko denbora minututan²⁰.

Esparruak	Orokorra				Emakumezkoak				Gizonezkoak			
	Guz tira	16-34	35-59	≥60	Guz tira	16-34	35-59	≥60	Guz tira	16-34	35-59	≥60
Jatea eta edatea	-	-	-	-	-	133	128	125	-	130	139	138
Lan ordaindua	436	426	440	426	404	404	404	408	461	448	468	434
Prestakuntza arautua	326	337	164	131	319	332	133	180	333	342	196	108
Prestakuntza arautu gabea	98	95	116	79	98	110	110	93	98	71	120	77
Erosketak	51	53	54	48	54	51	57	51	47	56	49	44
Etxea garbitu	70	51	72	78	76	51	77	85	57	51	62	58
Arropa garbitu eta lisatu	43	32	46	52	49	35	51	56	29	25	34	30
Janaria prestatu	80	52	83	95	94	56	96	111	60	47	65	61
Haurren zaintza** Jolasa/heziketa barne	82	100	79	79	89	231	171	153	70	189	152	175
Helduen zaintza	96	73	90	106	101	102	98	104	84	52	75	111
Joan-etorriak	82	91	87	65	78	88	84	60	86	94	89	71
Liburuak irakurtzea	88	-	-	-	87	-	-	-	90	-	-	-
Ikuskizunetara joatea	118	125	120	99	109	118	109	102	125	134	126	93
Prentsa idatzia	61	-	-	-	57	-	-	-	61	-	-	-
Telebista	152	127	130	199	148	-	-	-	159	-	-	-
Irratia	64	-	-	-	61	-	-	-	66	-	-	-
Internet	65	98	77	82	77	88	66	69	90	106	81	90
Kirol ekintzak	90	100	83	69	80	84	78	67	97	111	87	70
Txangoak eta ibilaldiak	124	118	118	131	115	115	112	117	133	121	124	147

Iturria: Eustat (2015): *Bi hamarkadako gizarte-aldaketa Euskal AEn denboraren erabileraren bitartez. Denbora-aurrekontuen Inkesta, 1993-2013*. Gasteiz: Eustat. Eta www.eustat.eus

Gauzak horrela, eta denbora-esparru horietan jardun-mota bakoitzean zein nolako maiztasunez aritzen diren jaso denez, horiek esparru bakoitzean duten pisu erlatiboa kalkulatu da. Era berean, jardun-mota horietako bakoitzean euskaraz zenbat aritzen diren ere erantzun dutez, jardun-mota horietako bakoitzean euskararen erabilera zenbatekoa den jakin ahal izan da. Eta, bukatzeko, jardun-mota bakoitzeko euska-

raren erabilera ezagututa, esparru bakoitzean eta horien guztien baturan, hau da, egun osoan euskaraz zenbat denboraz aritzen diren kalkulatu ahal izan da.

Hona hemen, argiago ikusteko, denbora-esparru baten adibidea:

2. irudia. Galdetegiko denbora-esparru bateko galderak.

B. Lan ordaindua					
Kontratudun edo kontratu gabeko edozein lan ordaindu egiten igarotzen duzun denbora osoa; lantokian eta lantokitik kanpo; lankideekin, lankide ez direnekin (bezero, hornitzaile, banatzaile...) edo bakarrik...					
B.1. Egiten al duzu LAN ORDAINDIRIK?		B.2. Eta NOLAKO LANALDIA egiten duzu NORMALEAN?			
Bai		Lanaldi osoa %100	Lanaldiaren 1/2 %50		
Ez	Joan zuzenean <i>Catalera</i>	Lanaldiaren 3/4 %75	Lanaldiaren 1/4 %25		
B.3. Lanorduetan, eta une horietan zurekin harremanetan egoten den jende guztia kontuan hartuta, ZENBATETAN egoten zara... <i>Kontuan izan: "batzuetan" erdia-edo da, eta hainbat ekintza egin daitezke aldi berean</i>			B.4. Lanorduetan ZEIN HIZKUNTZATAN egiten dituzu NORMALEAN jarduera horiek? <i>Oharra: aurreko galderako leiro batean "inon ez" jarri baduzu, galdera honetan ez bete leiro hori</i>		
	Beti (edo ia)	Askotan	Batzuetan	Gutxitan	Inon ez (edo ia)
Lankideekin hizketan <i>Aurrez aurre, telefonoz, Skype...</i>					
Bestelakoekin hizketan <i>Bezero, hornitzaile, banatzaile...</i>					
Idatziz hizketan <i>Whatsappaz, batean...</i>					
Zerbait irakurtzen <i>Lan-dokumentuak...</i>					
Zerbait ikusten <i>Telebista, bideoak...</i>					
Zerbait entzuten <i>Irabia, musika, beste audioak...</i>					
Zerbait idazten <i>Lanak, txostenak, e-postak...</i>					
Zerbait esaten <i>Hitzaldiak, aurkezpenak...</i>					
Aurreko ezer ere ez <i>Hitz egin, entzun, irakurti...gabe</i>					
	Beti euskaraz	Gehiago euskaraz	Bietan berdin	Gehiago erdaraz	Beti erdaraz

Iturria: Oiartzabal, Eneko 2017. Zenbat denboraz bizi ote gara euskaraz?

Bukatzeko, hizkuntza-gaitasunaren eta erraztasun erlatiboaren kasuan, trebetasunez trebetasun galdetu zaie: euskaraz hitz egiteko, entzundakoa ulertzeko, irakurtzeko eta idazteko duten gaitasuna eta erraztasun erlatiboa. Ondoren, lau trebetasunetan erantzundakoarekin aldagai bakarra osatu da: gaitasunari dagokionez, *hizkuntza-gaitasun orokorra* eta, erraztasun erlatiboari dagokionez, *erraztasun erlatibo orokorra*.

Hona hemen aldagai horiek osatzeko taulak:

7. taula. Hizkuntza-gaitasun orokorra.

	Hitz egin	Entzun	Irakurri	Idatzi
Euskaldun alfabetatua	Ongi / Nahiko ongi	Ongi / Nahiko ongi	Ongi / Nahiko ongi	Ongi / Nahiko ongi
Euskaldun erdi edo ez alfabetatua	Ongi / Nahiko ongi	Ongi / Nahiko ongi	Ez oso ongi / gaizki	Ez oso ongi / gaizki
Ia euskaldun alfabetatua	Ez oso ongi	Ongi / Nahiko ongi	Ongi / Nahiko ongi	Nahiko ongi / Ez oso ongi
Ia euskaldun erdi edo ez alfabetatua	Ez oso ongi	Ez oso ongi	Ez oso ongi / gaizki	Gaizki

Oharra: Ez dira erdaldunak kontuan hartu, ikerketaren jomuga euskaldunak baitira.

Iturria: Oiartzabal, Eneko 2017. *Zenbat denboraz bizi ote gara euskaraz?*

8. taula. Erraztasun erlatibo orokorra.

Hitz egin	Entzun	Irakurri	Idatzi	EMAITZA
Puntuazioak:	Puntuazioak:	Puntuazioak:	Puntuazioak:	Puntuazioak:
1 = eusk. gehiago	1 = eusk. gehiago	1 = eusk. gehiago	1 = eusk. gehiago	6 => eusk. gehiago
2 = bietan berdin	2 = bietan berdin	2 = bietan berdin	2 = bietan berdin	7 =< 8 bietan berdin
3 = erd. gehiago	3 = erd. gehiago	3 = erd. gehiago	3 = erd. gehiago	9 =< erd. gehiago

Iturria: Oiartzabal, Eneko 2017. *Zenbat denboraz bizi ote gara euskaraz?*

Landa-lana

Galdetegiak maiatzaren erdialdetik ekainaren bukaera ingurura burutu dira, eta inkesta kopuru ahalik eta handiena lortzeko asmoz, eta baliabide eskasak kontuan izanda, datu-bilketa honela antolatu da:

Batetik, autobetetzekoa den galde-sorta prestatu da, inkestatuek beren kabuz bete ahal izateko, inkestatzaile lanetan inor egon beharrik gabe. Horrek aukera eman du inkesta ugari modu azkarrean banatu eta jasotzeko.

Bestetik, laguntzaile-sare bat osatu da. Galdetegiak banatzera eta gero beteta jasotzera mugatu direnez, laguntzaile horiek beren inguruan (familian, lagunartean, lantokian, parte hartzen duten edonolako talde edo elkartetan...) erraz zabaldu ahal izan dituzte inkestak, eta herritar askorengana heldu ahal izan dira.

Hala ere, banatutako inkesten erdiak jaso dira gutxi gorabehera, eta horrek ere eragin du lagin handiagoa lortu ahal ez izatea.

9. DATUEN ANALISIA

I

Orain datuen irakurketari ekingo zaio: lehenik, datu orokorrak; gero, denbora-esparruetako emaitzak; ondoren, jardun-moten araberakoak; eta, azkenik, zenbait faktoreren ingurukoak.

9.1 Hizkuntza-erabilera osoa

9.1.1 Erabilera orokorra

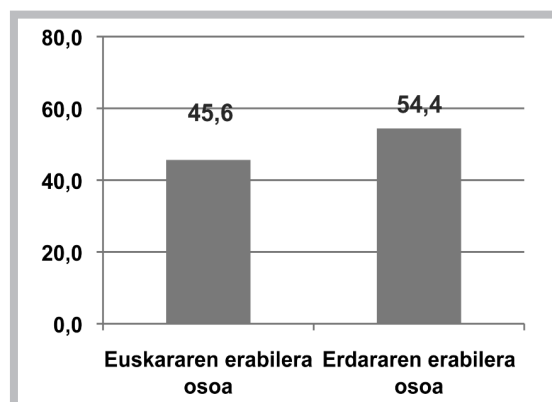
Hasteko, hizkuntza-erabilera orokorra aztertuko da: esparru eta jardun-mota guztiak kontuan hartuta, Hondarribian bizi diren 16 urte edo gehiagoko euskaldunek, batez beste, zenbat erabiltzen dute euskara egunean zehar?

Hona taula eta grafikoa:

9. taula. Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen hizkuntza-erabilera osoa (%).

	N	Gutxienekoa	Gehienekoa	Batez bestekoa	Desbideraketa estandarra
Euskararen erabilera osoa	171	1,1	90,7	45,6	17,7263
Erdararen erabilera osoa	171	9,3	98,9	54,4	17,7263
N baliodunak guztira	171				

2. Grafikoa. Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen hizkuntza-erabilera osoa (%).

Ikus daitekeenez, lagin osoa 171 kasutakoa da (N= inkesta kopurua), eta horiek egunean zehar, batez beste, denboraren %45,6 aritzen dira euskaraz; eta gainerakoa, %54,4, erdaraz. Bestela esanda, Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunak denboraren erdia baino gutxiago aritzen dira euskaraz.

Horrez gain, taulak honako informazio osagarria eskaintzen du: euskaraz aritzen direnen artean, gehien aritzen direnak denboraren %90,7 aritzen dira euskaraz, eta gutxien aritzen direnak, berriz, %1,1 eskas, hau da, ia ezer ez. Hortaz, erdaraz gutxien egiten dutenek %10 inguruko erabilera egiten dute hizkuntza horretan, eta gehien aritzen direnek ia %99.

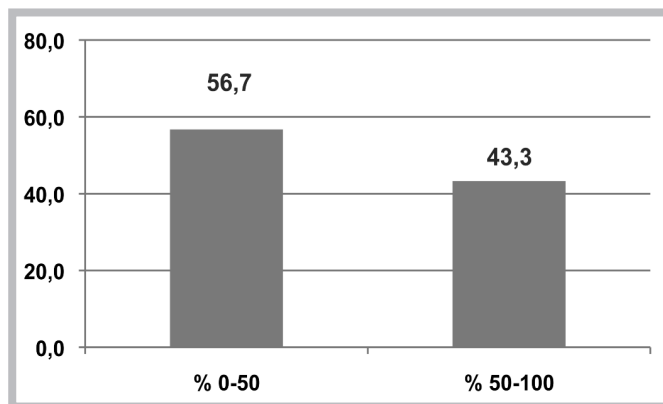
9.1.2 Inkestatuena erabilera-maila orokorra

Datu horiek bigarren galderara daramate: Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen artean zenbatek egiten dute euskaraz denboraren %50 edo gehiago? Eta zenbatek gutxiago? Hona hemen lagineko pertsonak euskararen erabilera-mailaren arabera sailkatzen dituen taula eta grafikoa:

10. taula: Hondarribiko euskaldunen banaketa euskararen erabilera-mailaren arabera.

	% 0-50	% 50-100	Guztira
Maiztasuna	97	74	171
Ehunekoa	56,7	43,3	100,0

3. grafikoa. Hondarribiko euskaldunen banaketa euskararen erabilera-mailaren arabera.

Hondarribiko 16 urte edo gehiago euskaldunen artean %43,3 da egunean zehar euskaraz denboraren erdia edo gehiago egiten duena; eta gainerako %56,7a, berriz, erdia baino gutxiago.

Ehunekoa batez besteko erabilera orokorraren ia parekoa da (erabilera orokorra, %45,6). Horrek esan nahi du banaketa orekatua dagoela erabiltzaileen artean, ez dagoela muturreko erabilera (oso altua edo oso baxua) duen talde esanguratsurik. Taula eta grafiko hauetan xeheago ikus daiteke banaketa:

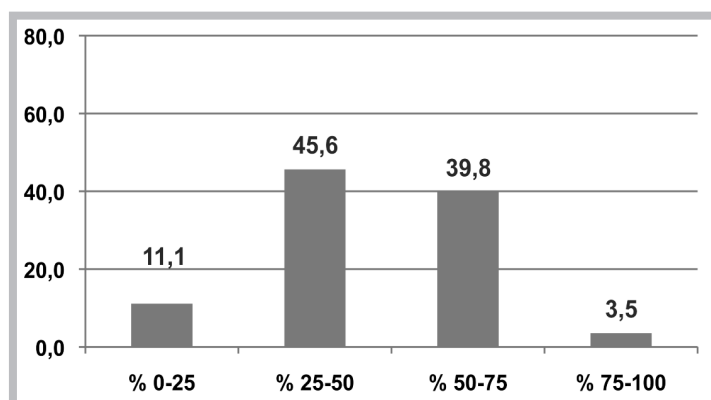
Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunak denboraren erdia baino gutxiago aritzen dira euskaraz.

Euskaldunen gehiengoa erdiko balioetan dabil: % 45,6k euskara denboraren % 25-50 bitarte erabiltzen du, pertsonen % 39,8k % 50-75 bitarte.

11. taula: Hondarribiko euskaldunen banaketa, euskararen erabilera-mailaren arabera, 4 taldetan banatuta.

	% 0-25	% 25-50	% 50-75	% 75-100	Guztira
Maiztasuna	19	78	68	6	171
Ehunekoa	11,1	45,6	39,8	3,5	100,0

4. grafikoa: Hondarribiko euskaldunen banaketa, euskararen erabilera-mailaren arabera, 4 taldetan banatuta.

Azken grafiko horretan ikus daiteke Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen gehiengoa erdiko balioetan dabilela, euskararen erabilera-mailari dagokionez: %45,6k euskara denboraren %25-50 bitarte erabiltzen du, pertsonen %39,8k %50-75 bitarte, %11,1ek %0-25 bitarte, eta %3,5ek %75-100 bitarte.

Beraz, oso gutxi dira euskararen erabilera oso altua (%75etik gorakoa) edo oso baxua (%25etik beherakoa) dutenak, nahiz eta azken hauek (euskara oso gutxi erabiltzen duten euskaldunak, alegia) euskararen erabilera oso altua dutenak baino askoz gehiago diren (%11,1 eta %3,5, hurrenez hurren); eta horrek azalduko luke, besteak beste, euskararen erabilera-maila %50 edo altuagoa dutenen ehunekoa (%43,3) batez besteko erabilera orokorra (%45,6) baino zertxobait baxuagoa izatea.

9.2 Euskararen erabilera denbora-esparruen arabera

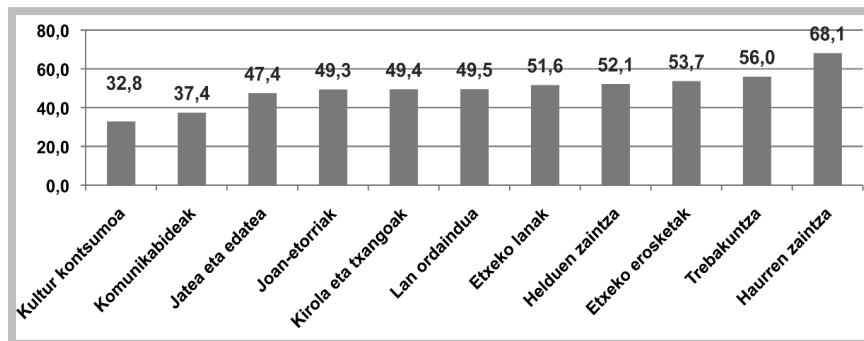
9.2.1 Denbora esparruetako erabilera osoa

Euskararen erabilera osoa, hots, jardun-mota guztiak (ekoizlea zein hartzailea, ahozkoa zein idatzizkoa) kontuan hartuta, denbora-esparruen arabera aztertuz gero, honakoak dira emaitzak:

12. taula: Euskararen batez besteko erabilera osoa, denbora-esparruen arabera (%).

	Kultur kontsumoa	Komunika bideak	Jatea eta edatea	Joan-etorriak	Kirola eta txangoak	Lan ordaindua	Etxeko lanak	Helduen zaintza	Etxeko erosketak	Trebakuntza	Haurren zaintza
N	146	158	171	135	135	116	149	26	143	58	59
Batez bestekoa	32,8	37,4	47,4	49,3	49,4	49,5	51,6	52,1	53,7	56,0	68,1

5. grafikoa. Euskararen batez besteko erabilera osoa, denbora-esparruen arabera (%).

Grafikoa argi ikusten da denbora-esparru batzuen artean alde nabarmenak eta esanguratsuak daudela: euskararen erabilerarik baxuena kultur kontsumoan (%32,8) eta komunikabideetan (%37,4) gertatzen da; altuena, berriz, haurren zaintzan nabarmen (%68,1) eta, alde txikiagoatik bada ere, trebakuntzan (%56). Gainerako denbora esparruetan, aldeak ez dira oso esanguratsuak eta nahiko pareko daude, %47,4tik %53,7 bitarte, hain zuzen.

Halere, kontuan izan behar da denbora-esparru guztietan ez duela lagin osoak (171 kasuk) parte-hartzen eta, hortaz, esparru batzuetako datua kasu gutxitan oinarrituta dagoela. Muturrekoak aipatzearen: *jatea eta edatea* esparruan guztiek parte-hartzen dute, hau da, inkestatu kopurua (N) 171 da; baina lagina osatzen duten pertsonetatik 28k soilik igarotzen dute denbora helduen zaintzan. Trebakuntzan eta haurren zaintzan ere laginaren gutxiengoak parte-hartzen du, lehenengoan 58k eta bigarre-nean 59k, gehiengoak kanpoan geratuz. Gauzak horrela, lagin altuagoa beharko litzateke esparru guztietan datu sendoagoak lortzeko, eta horietatik ondorio garbiagoak atera ahal izateko.

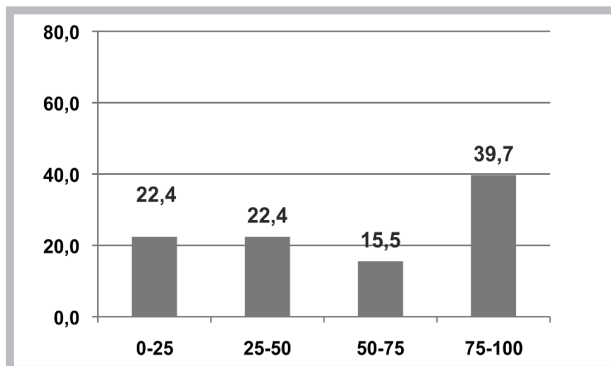
9.2.2 Inkestatuena erabilera-maila denbora-esparruetan

Esparruetako erabilera-mailari dagokionez, hau da, zenbatek erabiltzen duten euskara denbora erdiz edo gehiagoz ala gutxiagoz, zenbait esparrutan datu adierazgarriak ateratzen dira: haurren zaintzan, trebakuntzan eta etxeko erosketetan, hain zuzen ere. Hona hemen taula eta grafikoa:

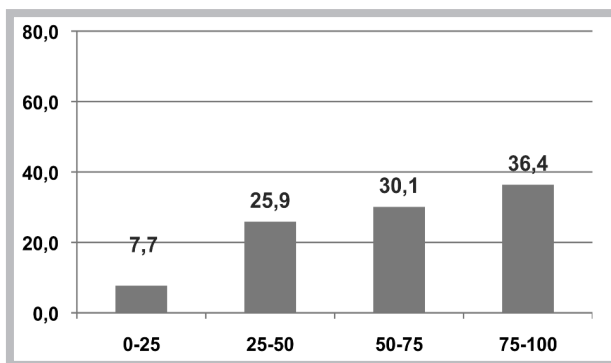
13. taula: Euskararen erabilera-mailaren araberako banaketa zenbait denbora esparrutan (%)

	0-25	25-50	50-75	75-100
Trebakuntza	22,4	22,4	15,5	39,7
Etxeko erosketak	7,7	25,9	30,1	36,4
Haurren zaintza	1,7	16,9	37,3	44,1

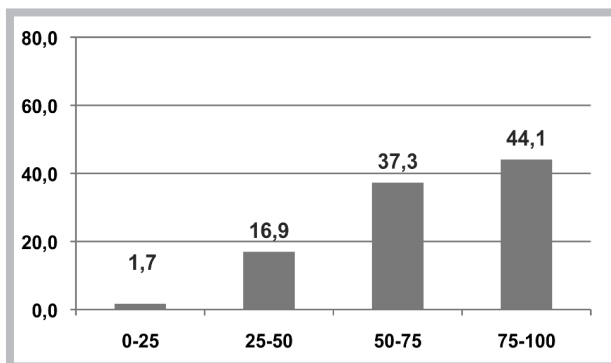
6. grafikoa: Inkestatuena erabilera-mailaren araberako banaketa, trebakuntzan (%).

7. grafikoa: Inkestatuena erabilera-mailaren araberako banaketa, etxeko erosketetan (%).

8. grafikoa: inkestatuena erabilera-mailaren araberako banaketa, haurren zaintzan (%).

Inkestatuek diotenez, hiru denbora-esparru horietan gehiengoak denbora erdiz edo gehiagoz egiten du euskaraz, jardun-mota guztiak kontuan hartuta: trebakuntza garaian %55,2k, etxeko erosketak egiteko orduan %66,6k eta haurren zaintza uneetan %81,4k. Baina, are gehiago, hiru esparruetan jende kopuru handiena biltzen duen tartearen %75-100 bitarteko erabilera-mailarena da: trebakuntzan %39,7k dio beraren euskararen erabilera oso altua dela, etxeko erosketetan %36,4k eta haurren zaintzan %44,1ek (ia erdiak, alegia). Azken kasu honetan, euskaraz ia inoiz egiten ez dutenen kopurua %1,7koa baino ez da.

Hala eta guztiz ere, ez da ahaztu behar esparru batzuek lagin txikia dutela (haurren zaintzan N= 59 da, adibidez), eta honek datu horiek zuhurtziaz aztertzea eskatzen du.

9.3 Euskararen erabilera jardun-moten arabera

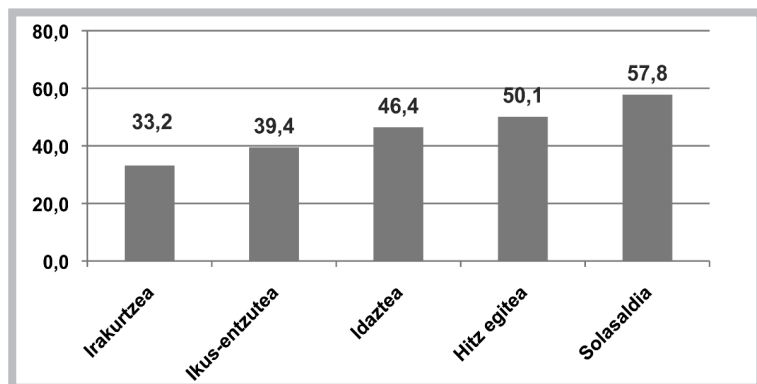
Orain, erabilera orokorra jardun-mota ezberdinen arabera nolakoa den aztertuko da. Jardun-motak hizkuntzaren lau trebetasunen arabera izan arren, ikuspegi funtzional batetik bost talde nagusitan sailkatu dira: ahozko zein idatzizko (adibidez, *Whatsapp* bidezko) solasaldia, ikus-entzutea, irakurtzea, idaztea eta hitz egitea (solasalditik bereiziz, bat-bateko elkarrekintzarik ez dagoenean: posta arrunta zein elektronikoa, artikuluak, txostenak, hitzaldiak...).

Hona horien batez besteko erabilera:

14. taula: Euskararen batez besteko erabilera, jardun-mota nagusien arabera (%).

	Irakurtzea	Ikus-entzutea	Idaztea	Hitz egitea	Solasaldia
N	170	171	153	106	170
Batez bestekoa	33,2	39,4	46,4	50,1	57,8

9. grafikoa: Euskararen batez besteko erabilera, jardun-mota nagusien arabera (%).

Esparruetako erabilera-mailari dagokionez (zenbatek erabiltzen duten euskara denbora erdiz edo gehiagoz ala gutxiagoz), zenbait esparrutan datu adierazgarriak ateratzen dira: jende kopuru handiena biltzen duen tarteak %75-100 bitarteko erabilera-mailarena da trebakuntzan (%39,7), etxeko erosketetan (%36,4) eta haurren zaintzan (%44,1).

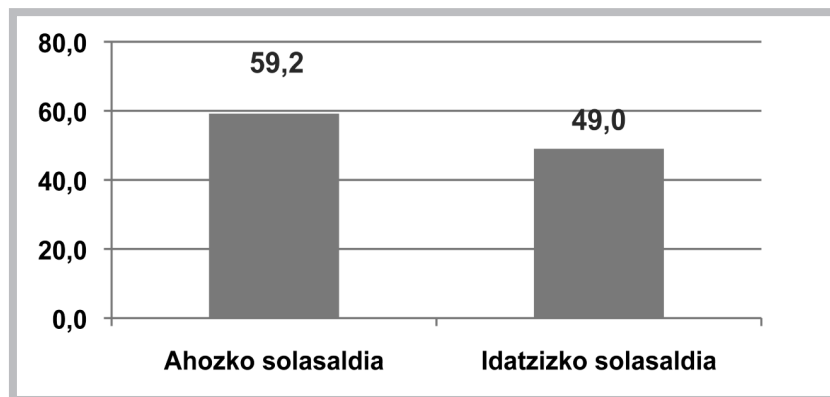
Grafikoa ikus daitekeenez, jardun-mota hartzaileak dira euskararen erabilerarik baxuena dutenak: inkestak irakurtzen igarotzen duten denboraren %33,2 soilik egiten dute euskaraz, eta zerbait ikusten edota entzuten denboraren %39,4. Eta erabilerarik altuena, berriz, solasaldian (ahozkoan zein idatzizkoan) izaten da: %57,8. Ondoren, hitz egitea dago %50,1ekin, eta tartean idaztea, %46,4ekin.

Era berean, solasaldiaren eta ikus-entzutearen baitan alde esanguratsuak daude: lehenean, ahozko eta idatzizkoaren artean; bigarrenean, ikusizkoaren eta entzunezkoaren artean. Hona taulak eta grafikoa, bi jardun-mota horiek azpi-sailkatuta:

15. taula: Euskararen batez besteko erabilera, ahozko eta idatzizko solasaldietan (%).

	N	Batez bestekoa
Ahozko solasaldia	171	59,2
Idatzizko solasaldia	152	49,0

10. grafikoa. Euskararen batez besteko erabilera, ahozko eta idatzizko solasaldietan (%).

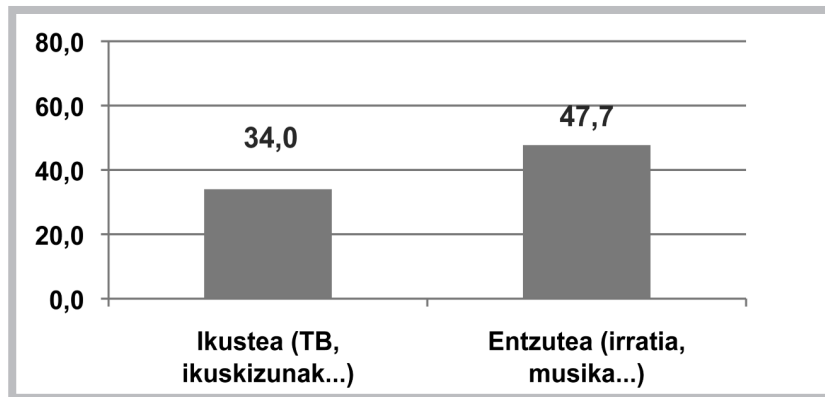

16. taula: Euskararen batez besteko erabilera, ikustean eta entzutean (%).

	N	Batez bestekoa
Ikustea (TB, ikuskizunak...)	169	34,0
Entzutea (irratia, musika...)	169	47,7

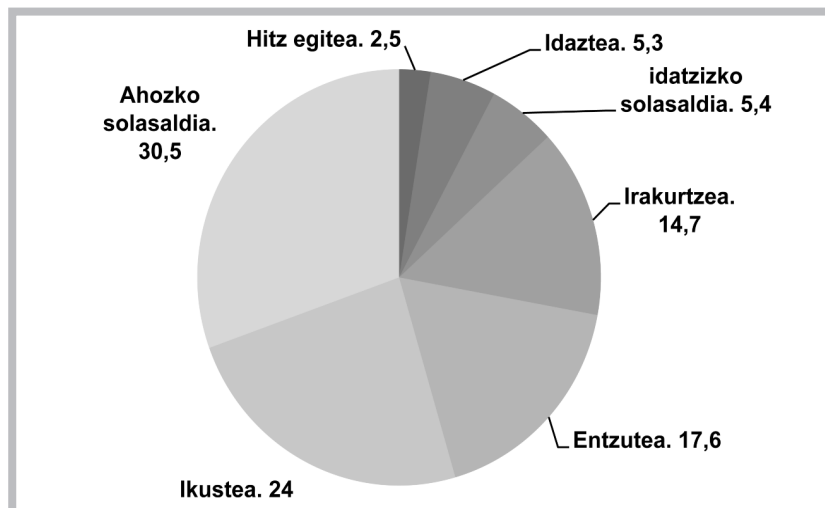
11. grafikoa: Euskararen batez besteko erabilera, ikustean eta entzutean (%).

Solasaldietan, ahozkoetan idatzizkoetan baino % 10 altuagoa da euskararen erabilera: ahozkoan % 59,2, eta idatzizkoan % 49,0.

Solasaldietan, ahozkoetan idatzizkoetan baino %10 altuagoa da euskararen erabilera: ahozkoan %59,2, eta idatzizkoan %49,0. Eta ikus-entzuzko jardunetan, entzutekoak soilik direnetan (irratia, esaterako) ikus-tekoetan (adibidez, telebistan) baino ia %14 gorago dago euskararen erabilera: %47,7 eta %34,0, hurrenez hurren.

Era berean, eta atal honekin amaitzeko, kontuan izan behar da jardun-mota guztiek ez dutela pisu berbera: batzuk egunean zehar oso erabiliak dira (ahozko solasaldia, besteak beste) eta beste batzuk, berriz, oso bazterrekoak (hitz egitea, esate baterako). Hona hemen denboraren erabilera jardun-moten arabera azaltzen duen grafikoa:

9.4 Beste zenbait aldagai

Azkenik, oinarritzko hainbat faktore hartu eta horiek euskararen erabilera orokorrean izan dezaketen eragina aztertuko da, hala nola sexua, adina,

Ia bost puntuko aldea dago emakumezkoen eta gizonezkoen euskararen erabileran: lehenbiziko kasuan % 47,6, eta bigarrenengoan % 42,9.

lehen hizkuntza, hizkuntza-gaitasuna, eta euskara eta erdara erabiltzeko erraztasun erlatibo.

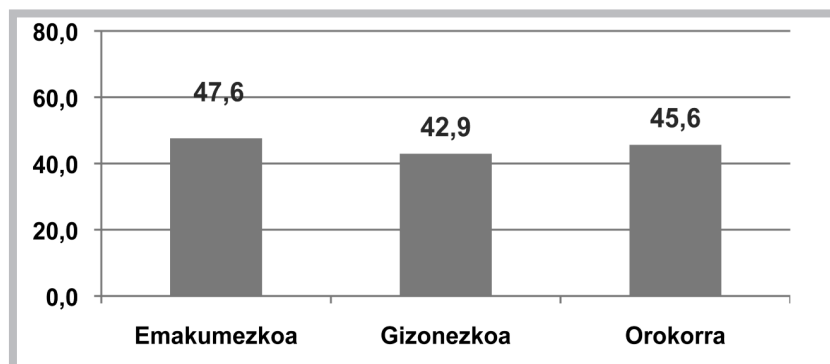
9.4.1 Sexua

Lehenik eta behin, emakumezko eta gizonezkoen artean, euskararen erabilerari dagokionez, alderik dagoen behatuko da. Hona hemen, denbora-esparru eta jardun-mota guztiak kontuan hartuta, sexuaren arabera banatutako datuen taula eta grafikoa:

17. taula. Euskararen batez besteko erabilera osoa, sexuaren arabera (%).

	Sexua		
	Emakumezkoa	Gizonezkoa	Orokorra
Batez bestekoa	47,6	42,9	45,6
N	99	72	171

13. Grafikoa. Euskararen batez besteko erabilera osoa, sexuaren arabera (%).

Ia bost puntuko aldea dago emakumezkoen eta gizonezkoen euskararen erabileran: lehenbiziko kasuan %47,6, eta bigarrenengoan %42,9. Horrela, Hizkuntzaren Kale-erabileraren Neurketan azaldu ohi den joera berbera islatzen du hemengo emaitzak: emakumezkoek gizonezkoek baino gehiago egiten dute euskaraz.

Hala ere, kasu honetan eta %95eko konfiantza-mailarekin aldea ez da estatistikoki adierazgarria²¹. Baina baliteke horren arrazoia, benetako alderik eza baino, laginaren tamaina txikiegia izatea.

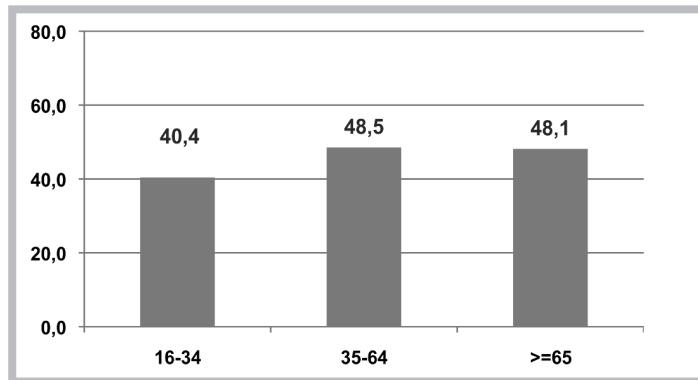
9.4.2 Adina

Orain gauza bera begiratuko da, baina adinaren arabera, hau da, ea euskararen erabileran alderik ote dagoen adin-taldean artean. Hona taula eta grafikoa:

18. taula. Euskararen batez besteko erabilera osoa, adin-taldean arabera (%).

	Adin-taldeak			
	16-34	35-64	>=65	Orokorra
Batez bestekoa	40,4	48,5	48,1	45,6
N	60	93	18	171

14. grafikoa. Euskararen batez besteko erabilera osoa, adin-taldean arabera (%).

Adin-taldean artean ere aldeak daude, batez ere 16-34 urte bitartekoan eta beste bien artean: 16-34 urte bitartekoan euskararen erabilera %40,4koa da, 34-64 urte bitartekoan %48,5koa eta, azkenik, 65 urte edo gehiagokoan %48,1koa.

Kasu honetan, aldeak estatistikoki adierazgarriak dira %95eko konfiantza-mailarekin; beraz, gazteen erabilera beste bi adin-taldean baino baxuagoa dela esan daiteke.

Hala ere, kontuan hartzekoa da, batez ere 65 urte edo gehiagokoan taldean, 18 kasu (N) baino ez direla eta, hortaz, adin-talde horretako akats-tartea bereziki handia dela.

9.4.3 Lehen hizkuntza

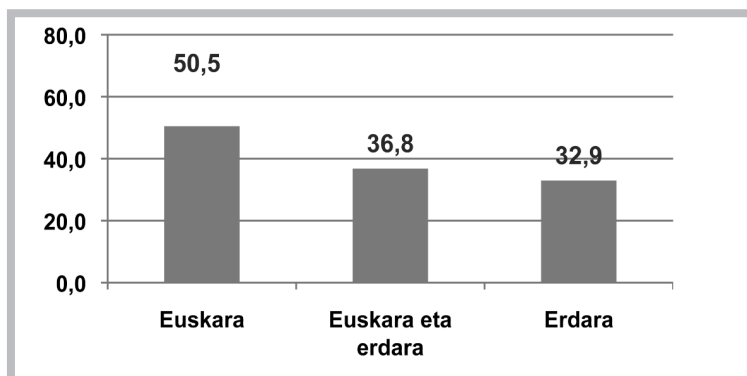
Aztertuko den hirugarren faktorea lehen hizkuntzarena izango da. Hona datuak:

19. taula. Euskararen batez besteko erabilera osos, lehen hizkuntzaren arabera (%).

	Lehen hizkuntza			
	Euskara	Euskara eta erdara	Erdara	Orokorra
Batez bestekoa	50,5	36,8	32,9	45,6
N	115	30	23	168

3 urte bete arte lehen hizkuntza euskara soilik izan dutenen euskararen erabilera % 50,5koa da; euskara eta erdara izan dutenena, % 36,8koa.

15. grafikoa. Euskararen batez besteko erabilera osos, lehen hizkuntzaren arabera (%).

Lehen hizkuntzaren kasuan aurrekoetan baino argiago ikusten dira aldeak: 3 urte bete arte lehen hizkuntza euskara soilik izan dutenen euskararen erabilera %50,5koa da; euskara eta erdara izan dutenena, berriz, %36,8koa (ia 15 puntuko alde); eta, azkenik, lehen hizkuntza erdara izan dutenena, %32,9koa. Kasu honetan ere aldeak estatistikoki adierazgarriak dira %95eko konfiantza-mailarekin; hau da, lehen hizkuntzaren eta euskararen erabilerearen artean harremana dago.

Hala eta guztiz ere, aurrekoetan esan bezala, kasu batzuetan lagin kopurua txikia da (“euskara eta erdara”, N=30; “erdara”, N=23) eta emaitzak zuhurtziaz hartu beharrekoak dira.

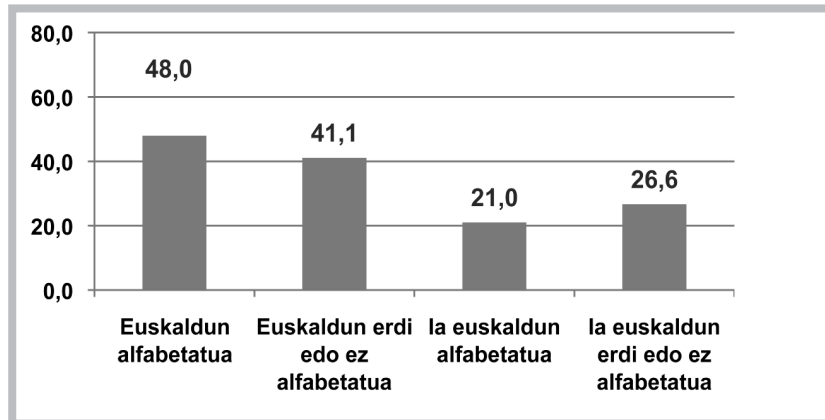
9.4.4 Hizkuntza-gaitasuna

Laugarrenik, euskararen erabilera hizkuntza-gaitasunaren arabera aztertuko da eta, horretarako, trebetasunen arabera hizkuntza-gaitasunetatik ateratako gaitasun-orokorraren sailkapena²² erabiliko da. Hauek dira taula eta grafikoa:

20. taula. Euskararen erabilera osoa, hizuntza-gaitasunaren arabera (%).

	Gaitasun orokorra				Orokorra
	Euskaldun alfabetatua	Euskaldun erdi edo ez alfabetatua	la euskaldun alfabetatua	la euskaldun erdi edo ez alfabetatua	
Batez bestekoa	48,0	41,1	21,0	26,6	45,6
N	139	22	6	4	171

16. grafikoa. Euskararen erabilera osoa, hizkuntza-gaitasunaren arabera (%)

Ikus daitekeenez, alde nabarmenak daude taldeen artean: euskaldun alfabetatuen euskararen erabilera da altuena, %48,0rekin; gero, euskaldun erdi edo ez alfabetatuak daude, %41,1ekin; alde handiz ia euskaldun erdi edo ez alfabetatuak, %26,6rekin; eta, azkenik, euskararen erabilera baxuena ia euskaldun alfabetatuek dute, %21,0rekin. Kasu honetan ere aldeak estatistikoki adierazgarriak dira, hau da, harremana dago gaitasunaren eta erabileraren artean.

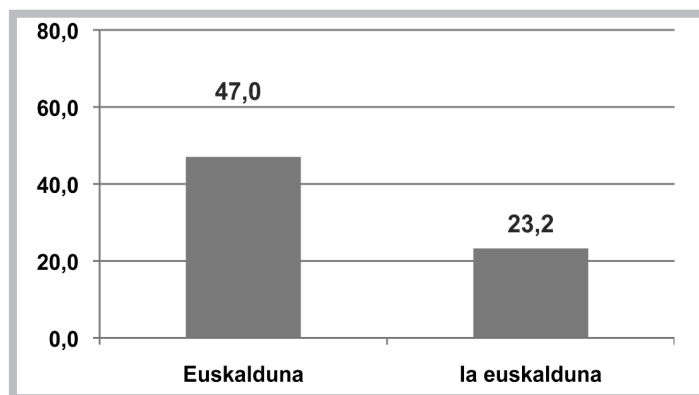
Deigarria da ia euskaldun erdi edo ez alfabetatuek ia euskaldun alfabetatuek baino erabilera altuagoa izatea. Hala ere, gogoan izan behar da kontu handiz hartu behar direla datu hauek; izan ere, talde horietan kasu (N) oso gutxi baitaude ondorio argiak ateratzeko.

Hori horrela, eta emaitza biribilak ateratzeko lagin txikiegia dela jakinda ere, hona hemen, orientagarri gisa, gaitasuna bestelako parametroetan aztertuta ateratzen diren datuak:

21. taula. Euskararen erabilera osoa, euskaldun/ia euskaldun parametroen arabera (%)

Hizkuntza-gaitasuna	Batez bestekoa	N
Euskalduna	47,0	161
Ia euskalduna	23,2	10
Orokorra	45,6	171

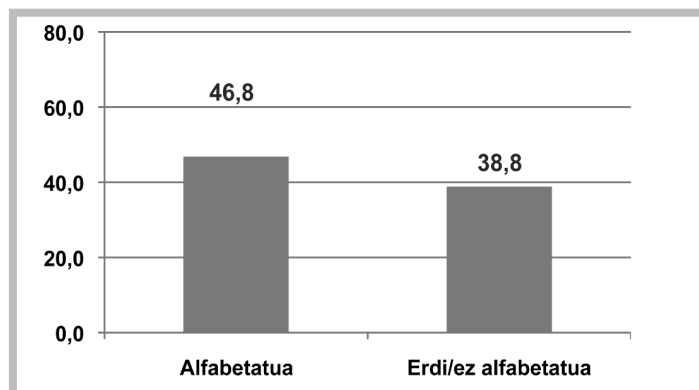
17. grafikoa. Euskararen erabilera osoa, euskaldun/ia euskaldun parametroen arabera (%).

22. taula. Euskararen erabilera osoa; alfabetatua/erdi edo ez alfabetatua parametroen arabera (%).

Hizkuntza-gaitasuna	Batez bestekoa	N
Alfabetatua	46,8	145
Erdi/ez alfabetatua	38,8	26
Orokorra	45,6	171

18. grafikoa. Euskararen erabilera osoa; alfabetatua/erdi edo ez alfabetatua parametroen arabera (%).

Hizkuntza-gaitasuna euskaldun/ia euskaldun parametroetan begiratuz gero, aldea oso nabarmena da eta estatistikoki adierazgarria: euskaldunen euskararen erabilera %47,0koa da; eta ia euskaldunena, ordea, ia 24 puntu gutxiagokoa, %23,2koa (ez ahaztu, hala ere, oso kasu gutxi daudela neurtzeko). Eta bigarren parametroaren arabera ere, alegia, alfabetatua ala erdi edo ez alfabetatuaren artean ere alde estatistikoki adierazgarria dago, nahiz eta ez lehenean bezainbestekoa: euskaldun

eta ia euskaldun alfabetatuen euskararen erabilera %46,8koa da, eta euskaldun eta ia euskaldun erdi edo ez alfabetatuena %38,8koa.

9.4.5 Erraztasun erlatiboa

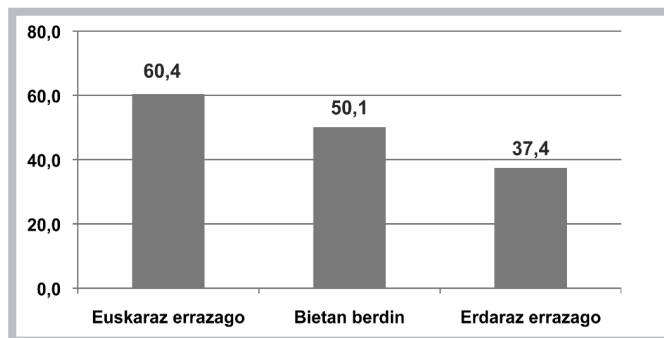
Azkenik, euskararen erabilera euskaraz eta erdaraz egiteko duten erraztasun erlatiboaren arabera nolakoa den aztertuko da. Hemen ere trebetasun ezberdinetako datuak datu bakarrera eraman dira, erraztasun erlatibo orokorra ateratzeko²³.

Hona taula eta grafikoa:

23. taula. Euskararen erabilera osoa, erraztasun erlatiboaren arabera (%).

	Erraztasun erlatiboa			
	Euskaraz errazago	Bietan berdin	Erdaraz errazago	Orokorra
Batez bestekoa	60,4	50,1	37,4	45,6
N	28	60	83	171

19. grafikoa. Euskararen erabilera osoa, erraztasun erlatiboaren arabera (%).

Erraztasun erlatiboaren taulan eta grafikoa ikus daitekeenez, aldeak badaude taldeen artean: euskaraz egiteko erdaraz baino erraztasun handiago dutenek %60,4ko euskararen erabilera dute, bietan erraztasun bera dutenek %50,1ekoa, eta %37,4koa erdaraz erraztasun handiago dutenek. Hortaz, aldeak nabarmenak dira eta estatistikoki adierazgarriak: hizkuntza bata edo bestea erabiltzeko erraztasuna eta erabilera bera lotuta daude.

Bukatzeko, azken oharra: faktore edo aldagai hauen eragina denborasparru ezberdinetan eta jardun-mota bakoitzean nolakoa den aztertzea oso interesgarria litzateke, baina ikerlan honetako laginaren tamainak ez du horretarako biderik ematen, eta balizko etorkizuneko ikerketa sendoago baterako utzi beharko da.

Euskaraz egiteko erdaraz baino erraztasun handiago dutenek %60,4ko euskararen erabilera dute, bietan erraztasun bera dutenek %50,1ekoa, eta %37,4koa erdaraz erraztasun handiago dutenek.

**Euskararen
erabilerarik
baxuena dutenak
kultur
kontsumoa eta
komunikabideak
dira eta altuena
dutenak, haurren
zaintza, etxeko
erosketak eta
trebakuntza.**

10 ONDORIOAK

I Behin ikerlanaren emaitzen irakurketa eginda eta datuak aztertuta, ondorioak atera eta hipotesiak baieztatzeari edo ezeztatzeari ekingo zaio. Hona ondorioa nagusiak:

— **Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunek, batez beste, eta denbora-esparru eta jardun-mota guztiak kontuan hartuta, euskara erdara baino denbora gutxiagoz erabiltzen dute:** zehatz-mehatz %45,6 (eta erdara %54,4). Beraz, ikerketa honetan egindako hipotesi nagusia baieztatu egiten da: “Hondarribiko euskaldunen batez besteko euskararen erabilera osoa, hau da, jardun-mota guztiak kontuan hartuta, ez da denboraren erdira (%50era) heldzen”.

— Erabilera-mailari dagokionez, ordea, 2. hipotesia ezeztatu egiten da: “Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen heren bat (%33) edo gutxiago aritzen da euskaraz egunean zehar denbora erdiz edo gehiago”. Izan ere, **euskararen erabilera-maila %50ekoa edo altuagoa egiten dute inkestatuen %43,3k** eta ez dago, hipotesian aipatu bezala, euskararen erabilera oso altua (%75 edo altuagoa) egiten duen talde esanguratsurik. Kontrara, gehiengo zabala (%85,4) tarteko erabilera-mailetan dago, hau da, %45,6 dago %25-50 bitarteko erabilera-mailan eta %39,8, berriz, %50-75 bitartekoan.

— Denbora-esparruetan, datuak oso esanguratsuak dira: **euskararen erabilerarik baxuena dutenak kultur kontsumoa eta komunikabideak dira** (%32,8 eta %37,4 hurrenez hurren), **eta altuena dutenak, berriz, haurren zaintza eta trebakuntza** (%68,1 eta %56,0 zehatz-mehatz). Horrela, 3. hipotesia ia osorik baieztatzen da, baina ez osorik: “Denbora-esparruen artean euskararen erabilerarik baxuena lan ordainduan eta komunikabideen kontsumoan gertatzen da; altuena, berriz, haurren zaintzan eta trebakuntzaren esparruan”. Ikerketan ateratako emaitzen arabera, euskararen erabilera hutsunerik handiena helduen aisialdian (kultur kontsumoan) dago, eta ez lan ordainduan.

— Denbora-esparruekin jarraituz, beste ondorio bat ere atera daiteke: **haurren zaintza, trebakuntza eta etxeko erosketak esparru oso sendoak dira euskararen erabilera, hiruretan pertsona kopuru altuena %75-100 bitarteko erabilera-mailan kokatzen baita:** haurren zaintzan %44,1, trebakuntzan %39,7 eta etxeko erosketetan %36,4. Gainera, haurren zaintzan euskaraz denboraren %50 baino gutxiago egiten dutenen kopurua ez da %20ra iristen (%18,6).

— Jardun-motei erreparatuz gero, **Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunek ahozko solasaldian erabiltzen dute euskara**

gehien (%59,2). Ondoren, gehientsuenak balio antzekoetan daude: hitz egin %50,1, idatzizko solasaldia %49,0, entzun %47,7 eta idatzi %46,4. Eta, azkenik, tarte handiz **euskararen erabilera baxuena dutenak daude: ikusi eta irakurri**, %34 eta %33,2 hurrenez hurren. Gauzak horrela, 4. hipotesia ez da guztiz betetzen: “ahozkoak (ahozko solasaldia, hitz egin eta entzun) dira euskararen erabilera-maila altuena dutenak; idatzizkoak, berriz, baxuena. Zehazkiago, ahozkoen artean zuzeneko elkarrekintzan -solasaldian- gertatzen da erabilerarik altuena; eta idatzizkoen artean (irakurri eta idatzi), ordea, idazteko jardunean gertatzen da baxuena”. Izan ere, *entzutea* ez dago balio altuenetakoa dutenen artean, eta euskararen erabilerarik baxuena ez da *idazten* gertatzen. Are gehiago, baliorik baxuena dutenetako bat *ikustea* da, zeina, *entzutea*arekin batera, entzumeneko trebetasunari dagokion.

— **Erabileran eragiten duten faktoreei dagokienez, sexuaren araberakoak izan ezik, gainerako aldagaien araberako aldeak estatistikoki adierazgarriak direla ikusi da:** adin-taldeak, non azpimarratzekoa den erabilera baxuena gazteen (16-34 urtekoen) artean gertatzen dela; lehen hizkuntzak, non lehen hizkuntza euskara bada, erabilera altuagoa den; hizkuntza-gaitasuna, non zenbat eta gaitasun hobe, orduan eta erabilera altuagoa; eta erraztasun erlatiboa, non zenbat eta euskaraz erraztasun erlatibo handiagoa, orduan eta erabilera altuagoa duten. Hortaz, azken hipotesia estatistikoki ia osorik (sexuan salbu) baieztatuta gelditu da: “*Euskararen erabilera osoak honako aldagaiekin du lotura, hau da, honako faktore hauen arabera aldatu egiten da: sexua, adina, lehen hizkuntza, hizkuntza-gaitasuna eta erraztasun erlatiboa*”.

— Bukatzeko, nahiz eta ikerketaren helburu eta hipotesiekin zuzenean lotuta ez egon, azken ondorio orokor bat ere atera daiteke. Hain zuzen ere, Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko euskaldunen euskararen batez besteko erabilera orokorra %45,6koa bada, eta horiek Hondarribiko 16 urte edo gehiagoko biztanle guztien %56,3 direla kontuan hartzen bada²⁴, honakoa ondoriozta liteke (hurbilpen gisa baino ez bada ere): **Hondarribian, 16 urte edo gehiagoko biztanle guztien artean euskararen erabilera aitortua, batez beste, %25,7koa da.**

LANAREN MUGAK ETA AURRERA BEGIRAKOAK

Azken gogoeta gisa, ikerlan honen mugak eta aurrera begirakoak aipatu nahi nituzke, aurreko ataletan aipatu bezala, lan honek ez baitu zerbaiten amaiera izan nahi, baizik eta ikuspegi berri baten hasiera. Eta hasiera

---

Ahozko solasaldian erabiltzen dute euskara gehien eta, aldiz, euskararen erabilera baxuena ikustean eta irakurtzean gertatzen da. Ahozko solasaldian erabiltzen dute euskara gehien eta, aldiz, euskararen erabilera baxuena ikustean eta irakurtzean gertatzen da. Ahozko solasaldian erabiltzen dute euskara gehien eta, aldiz, euskararen erabilera baxuena ikustean eta irakurtzean gertatzen da.

guztiek bezala, honek ere bere hutsuneak ditu, baita horiek gainditzeko proposamenak ere.

Lehen muga metodologikoa da. Izan ere, hasierako hurbilpen honek ziur aski badu zer hobetua: zein denbora-esparru aintzat hartu eta zein ez, zer eta nola galdetu... Esate baterako, oso baliagarria izango zen, galdetegiaren amaieran galdera-ireki bat egin izan balitz, inkestatuek denbora-esparruren baten falta sumatu ote zuten jakinarazteko eta, horrela, metodologia fintzen joateko. Hortaz, hemen plazaratu nahi izan den ikuspegi berria berrikustea eta hobetzea interesgarria eta beharrezkoa iruditzen zait, etorkizunean, dagoeneko daudenekin batera, hizkuntza-erabilera neurtzeko beste tresna erabilgarri eta baliagarri bat izan dezagun.

Bigarren muga datuen bilketari dagokio. Lanean zehar argi azaldu dudana bezala, hemen jasotako laginak, lehen hurbilketarako balio dezakeen arren, ez du ondorio oso sendoak eskaintzeko balio. Horretarako, baliabide gehiago izan eta lagin askoz handiagoa hartzea beharrezkoa litza-teke, bertatik ateratako emaitzak benetan adierazgarriak izan daitezten.

Eta hirugarren muga datuen analisiarena da. Ikerlan honetan datuen oinarrizko irakurketa bat egin da, besteak beste, laginak ez zuelako gehiagorako aukerarik ematen. Baina etorkizunari begira, eta lagin handiagoak lortuz gero, informazio xehatuagoa eskura liteke, aldagai ezberdinak esparruz esparru edo jardun-motaz jardun-mota aztertuz, esaterako.

Beraz, nire xumean, uste dut lan honetan proposatu dudana ikerbide berriak uzta oparoa eman lezakeela, betiere, jakinik honbetua izateko tarte handia duen lehen hurbilpen bat baino ez dela. ●

OHARRAK

1. Izan badira beste batzuk, baina eremu mugatuagoak edo toki jakin baterako berariaz prestatutakoak dira, eta, gainera, metodologia aldetik aurreko bietan oinarrituta izan ohi dira (Arrue Proiektua, esaterako). Horregatik, lan honetan "orokorrak" baino ez aipatzea erabaki da.
2. ALTUNA, Olatz; BASURTO, Asier (2013): *Hizkuntza-erabilera behaketa bidez neurtzeko gida metodologikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua.
3. SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA (2017): *Hizkuntzen Kale-erabileraren VII. Neurketa. Euskal Herria, 2016*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
4. Erabilera isotropikoa: J.L. Alvarez Enparantza *Txillardegik* eredu matematiko bat garatu zuen, gune jakin batean dauden euskaldunen proportziotik abiatuta, espero daitekeen euskararen erabilerari buruzko kalkulu bat egiteko. Zehazkiago: eremu jakin batean, bertan dauden euskaldun guztiak euskararekiko leial izanez gero (hau da, euskaldunek haien artean ahal duten guztietan euskaraz eginez gero), eta herritarren harremanak guztiz ausaz gertatuko balira, zenbatekoa izango litzatekeen euskararen erabilera. Gehiago sakondu nahi izanez gero, ikus: TXILLARDEGI, J. L. Álvarez Enparantza (2001): *Hacia*

una Socio-Lingüística Matemática. SEI.

5. SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA (2017): *Hondarribiko Hizkuntza-erabileraren Kalendariketa*, 2016. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
6. EUSKO JAURLARITZA (2017): *VI. Inkesta Soziolinguistikoa*, 2016. *Aurkezpen txostena*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua.
7. *Inkesta Soziolinguistikoak* bere neurketetan euskararen erabileraren tipologia hauek erabiltzen ditu: beti erdaraz, oso gutxi euskaraz, euskaraz erdaraz baino gutxiago, euskaraz erdaraz beste, euskaraz erdaraz baino gehiago (“beti euskaraz” tipologia ez dago). Eta erabilera trinkoa kalkulatzeko honela egiten du: etxea, lagunak eta eremu formaleko erabilerak hartu, eta horietan “euskaraz erdaraz beste” eta “euskaraz erdaraz baino gehiago” erantzuten dutenak batu. Beraz, erabilera trinkoa honela definitzen da: euskaraz erdaraz beste edo gehiago egiten dutenak.
8. EUSKO JAURLARITZA (2013): *V. Inkesta Soziolinguistikoa*, 2011. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua
9. EUSKO JAURLARITZA; IVAP (2010): *Soziolinguistika Hiztegia*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua. 48. or
10. EUSTAT (2015): *Bi hamarkadako gizarte-aldaketa Euskal AEn denboraren erabileraren bitartez*. *Denbora- Aurrekontuen Inkesta*, 1993-2013. Gasteiz: EUSTAT.
11. Iturriak: www.hondarribia.eus eta *Datu Soziolinguistikoaren Bilduma*, *Hondarribia 1986-2011*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
12. Ikus daitekeenez, kasu honetan hipotesi nagusian baino baxuagoa da ehunekoa, pentsatzen baita biztanleriaren kopuru txikiagoa dela (%33 edo gutxiago) euskararen erabilera altua (%50 edo gehiago) egiten duena; baina, era berean, horien erabilera oso altua denez, guztien batez bestekoa igo egiten dutela.
13. SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA (2014): *Datu Soziolinguistikoaren Bilduma*, *Hondarribia 1986-2011*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
14. Hizki horiek *Populazioaren bariantza* adierazten dute, eta biak berdinak izateak ($p=q$) populazioan aniztasuna erabatekoa den hipotesiaren alde egiten du. Benetan aniztasun hori zenbatekoa den ez dakigu, eta jakingo bagenu ez genuke inkesta egin beharrik izango; horregatik, ohiko ikerketetan bie balio bera ematen zaie. Informazio gehiago hemen: MORALES, Pedro (2012): *Tamaño de la muestra: ¿Cuántos sujetos necesitamos?*. Madril: Universidad Pontificia Comillas.
15. SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA (2014): *Datu Soziolinguistikoaren Bilduma*, *Hondarribia 1986-2011*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
16. MORALES, Pedro (2012): *Tamaño de la muestra: ¿Cuántos sujetos necesitamos?*. Madril: Universidad Pontificia Comillas.
17. Lotura honek akats-tartea (e) zuzenean eta bertan kalkulatzeko aukera ematen du: <http://www.macorr.com/sample-size-calculator.htm>
18. EUSTAT (2015): *Bi hamarkadako gizarte-aldaketa Euskal AEn denboraren erabileraren bitartez*. *Denbora- Aurrekontuen Inkesta*, 1993-2013. Gasteiz: EUSTAT.
19. Kalkulu hori egiteko *Denbora Aurrekontuen Inkestako* “Batez besteko denbora soziala” datua erabili da. Datu horrek zera adierazten du: jende guztia, hau da, jarduera horretan parte-hartzen dutenak eta parte-hartzen ez dutenak aintzat hartuta, esparru bakoitzean erabiltzen den batez besteko denbora. Parte-hartzen dutenak igarotzen duten batez besteko denbora eta partaidetza-tasa kontuan hartuz kalkulatu da. Gehiago jakin nahi izanez gero, ikus bibliografian: EUSTAT (2015): *Bi hamarkadako gizarte-aldaketa Euskal AEn denboraren erabileraren bitartez*. *Denbora-Aurrekontuen Inkesta*, 1993-2013. Gasteiz: EUSTAT.
20. EUSTAT (2015): *Bi hamarkadako gizarte-aldaketa Euskal AEn denboraren erabileraren bitartez*. *Denbora- Aurrekontuen Inkesta*, 1993-2013. Gasteiz: EUSTAT.

21. Aldea estatistikoki adierazgarria den ala ez jakiteko, *Bariantza-analisisa* edo *ANOVA* bezala ezagunagoa den prozedura estatistikoa erabiltzen da. Prozedura horrek faktore batek aldagai batean eragiten dituen aldeak ausazkoak diren ala ez adierazten du.
22. *Inkestaren diseinu teknikoa* atalean dago azalduta.
23. *Inkestaren diseinu teknikoa* atalean dago azalduta.
24. Kalkulua egiteko datuen iturria: *Datu Soziolinguistikoen Bilduma, Hondarribia 1986-2011*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.

BIBLIOGRAFIA

- ALTUNA, Olatz; BASURTO, Asier (2013): *Hizkuntza-erabilera behaketa bidez neurtzeko gida metodologikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua.
- EUSKO JAURLARITZA; IVAP (2010): *Soziolinguistika Hiztegia*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua.
- EUSKO JAURLARITZA (2013): *V. Inkesta Soziolinguistikoa, 2011*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua.
- EUSKO JAURLARITZA (2017): *VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016. Aurkezpen txostena*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren argitalpen zerbitzua.
- EUSTAT (2015): *Bi hamarkadako gizarte-aldaketa Euskal AEn denboraren erabileraren bitartez. Denbora-Aurrekontuen Inkesta, 1993-2013*. Gasteiz: EUSTAT.
- MARTINEZ, Zesar (2016): "Ikerketa Soziolinguistikorako Metodologiak eta teknikak". *HIZNET*. MORALES, Pedro (2012): *Tamaño de la muestra: ¿Cuántos sujetos necesitamos?*. Madril: Universidad Pontificia Comillas.
- ODRIOZOLA, Jose Manuel (2007, azaroaren 26a): "Elebitasunaz enegarren aldiz". *Gara*. SOZIOLOGIA KLUSTERRA (2017): *Hizkuntzen Kale-erabileraren VII. Neurketa. Euskal Herria, 2016*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
- SOZIOLOGIA KLUSTERRA (2012): *Arrue Proiektua. Ebaluazio Diagnostikoa 2011: ikasleen hizkuntza erabileraren datuak*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
- SOZIOLOGIA KLUSTERRA (2014): *Datu Soziolinguistikoen Bilduma, Hondarribia 1986-2011*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
- SOZIOLOGIA KLUSTERRA (2017): *Hondarribiko Hizkuntza-erabileraren Kale-neurketa, 2016*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra.
- TXILLARDEGI, J. L. Álvarez Enparantza (2001): *Hacia una Socio-Lingüística Matemática*. SEI.
- ZALBIDE, Mikel (2016): "Mintzajardunaren egoera eta azken urteotako bilakaera. Aurrera begirakoerronkak". *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 100. zk., 11-190 or.

Interneteko datu-iturri orokorrak:

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA: www.soziolinguistika.eus

EUSTAT: www.eustat.eus

EUSKO JAURLARITZA: http://www.euskara.euskadi.eus/r59-738/eu/contenidos/informacion/argitalpenak/eu_6092/ikuspegi_sozio_linguis.html

HONDARRIBIKO UDALA: www.hondarribia.eus